

SLOVENSKI UČITELJ

**PEDAGOŠKA REVIJA
IN GLASILO
SLOMŠKOVE DRUŽBE
V LJUBLJANI**

1 * 9 * 3 * 5

7•8

LETO XXXVI

»Slovenski Učitelj« izhaja mesečno / Uredništvo (Fortuna Lužar) je v Ljubljani, Postojnska ulica 14, »Stan in doma« ob Tržaški cesti / Upravištvo je v Ljubljani, Jenkova ulica 6 / Naročnina anaša 50 Din / Članke in dopise sprejema uredništvo, reklamacije, naročnino in članarino pa upravništvo / Izdajatelj in lastnik je konzorcij »Slovenskega Učitelja« / Odgovorni urednik: Fortuna Lužar / Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Ceč.

Vsebina št. 7.—8.: Pedagoška evgenika. Ema Deisinger. — O učnih načrtih. F. Lužar. — Mladostniki in presv. Evharistija. Filipič Janez. — Deška predpubertetna doba. E. D. — Kje smo v kulturi. E. Bojc. — Sedanja moderna doba in družina. E. D. — Več sočutja do človeka. Iv. Hribski. — Knjige Slovenske šolske matice. E. Bojc. — Občni zbor Slomškove družbe. — Poročilo urednika. — Književne vesti. — Beleške. — Razglednik.

Položnica poštne hranilnice za »Slovenskega Učitelja« ima št. 10.073.

Naročnina za list znaša 50 Din, člani »Slomškove družbe« plačajo s članarino vred samo 52 Din.

II. ZVEZEK MLADINSKE KNJIŽNICE SLOMSKOVE DRUŽBE

„Gremo v Korotan“

(Zbirka koroških spominov za mladino.) — Priredil Rudolf Wagner.

V spomin na desetletnico plebiscita na Koroškem je izdala Slomškova družba v Ljubljani knjižico za mladino o Koroški. Knjižica obsega popis slovenskega dela Koroške, njen zgodovinski pregled, popis slavnih koroških Slovencev, razne koroške pravljice in pripovedke, črtice iz življenja na Koroškem, slike o bojih za Koroško, narodne koroške pesmi in uganke. Knjižica je opremljena z lepimi slikami in ilustracijami. Dobro bo knjiga služila zlasti pri pouku zemljepisa, zgodovine in narodnega jezika. Zato v vse šolarske in učiteljske knjižnice, pa tudi mladini jo poklonite kot darilo. Naslov knjige je iz pesmi A. Č.: V Korotan, katero je uglasbil monsignor profesor Stanko Premrl. Dobiva se v vseh knjigarnah, kjer je cena Din 20.—.

Kot I. zvezek Mladinske knjižnice Slomškove družbe je izšla Bevkova knjižica »Pastirčki pri kresu in plesu«. Knjižico je ilustriral Fr. Kralj. Dobi se še nekaj izvodov po 5 Din. — Položnica »Slomškova družba, knjižnica«, št. 15.824.

Slovenska kuharica. Spisala S. M. Felicita Kalinšek. Osmo, izpopolnjena in pomnožena izdaja. Strani 728, 34 barvanih tabel, mnogo ilustracij v besedilu, vezava v celo platno. Založila in izdala Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1935. Cena 160 Din.

Po dolgoletnih izkušnjah in preizkušnjah je S. M. Felicita Kalinšek svojo veliko Kuharico vnovič spopolnila in predelala. Ta izdaja je sedaj osma, kar pomeni za slovenske razmere več kakor še tako gostobesedna reklama. Odlična in priznana avtorica je strnila vsa stara in najnovejša dognanja kuhinjske umetnosti. Snov je obdelala nad vse pregledno, izbira receptov in navodil je silno bogata. Lahko rečemo, da je to najpopolnejše delo te vrste, kar jih Slovenci imamo. Več kakor vse drugo pa pove dejstvo, da se je sedmi natisk te knjige prodal v 12.000 izvodih in da je knjiga šla doslej že v nad 100.000 izvodih med slovenske gospodinje. Knjiga je tega uspeha tudi vredna, zato jo toplo priporočamo.

SLOVENSKI UČITELJ

Štev. 7-8

Leto XXXVI

Ljubljana, dne 15. septembra 1935

PEDAGOŠKA REVija IN GLASILO SLOMŠKOVE DRUŽBE

Ema Deisinger

Pedagoška evgenika

Delujoči in budni, globoko v notranje osnove človeškega bistva posegajoči goni nam pojasnjujejo marsikatero značilnost človekove duše in marsikatero uganke individualne psihologije.

Razgledi z vsemi mogočimi pokrajinami: demoničnost, ki neizprosno gospodari, čim ji goni odpro duri, tam preprosta iskrenost in tam zopet trpke postaje dvomov, svetlih sanj in temnih borb, dalje zopet pokrajine sanj in hrepenjenja, potisočerjene iluzije, ki na svoj način oživljajo občutke, tam brezna, hladna in mračna kakor mrtvaški dih ter zagrobna kakor kraljestvo smrti, tu sence in zbežanost, tam zopet ubrani smehljaji, ki zganejo v človeku topla nastrojenja, — vse te in različne, spoznane in nespoznane pokrajine človekove duše tvorijo več ali manj jasne komplekse dedičnosti, ki utripajo pod plastjo zunanjega človekovega življenja in režejo svojo sled v njegov psiho-duhovni svet.

Mendel-ovi zakoni o dedičnosti veljajo tako za telesne kakor tudi za duševne lastnosti človeka. V smislu tega pojmovanja razklada Maurice Maeterlink (belg. filozof in pesnik) ta zakon dedičnosti pri posamezniku takole: »Vemo, da pokojni niso mrtvi, ampak oni žive še dalje v naših šegah in navadah; nobena kretnja, nobena misel, noben greh in nobena solza ni izgubljena, kajti v vsem našem delovanju in življenju vstajajo naši predniki v globinah našega bistva, kjer dalje žive.« Avgust Bon povdarja v knjigi »Evolution des peuples« to železno zakonitost dedičnosti prav tako kakor Maeterlink: »Vsak posameznik živi jako kratko osebno, toda zelo dolgo kolektivno življenje. Mrtveci vladajo neizmernemu kraljestvu, — mi nosimo butaro njihovih pregreh, mi prejemamo plačilo za njihove vrline.«

Dedičnost je za življenje posameznika kakor tudi za narod velikanškega pomena, saj ona obsega dejanje in nehanje posameznika v celoti ter v vseh njegovih karakternih kakovostih. Ne samo vnanji telesni znaki (barva oči, las, rodbinska podobnost itd.), ampak tudi psihične lastnosti se podedujejo. Vprav te prevladujoče (dominantne) duševne lastnosti so v vzročni zvezi z dedičnostjo. Kakor za vnanje telesne znake velja ista določna zakonitost dedičnosti tudi za psihične lastnosti individua, tako da se v njem uveljavlja neka nujnost povsem določenega, svojstvenega

reagiranja na dane življenjske pojave in dražljaje. Dasi je ta dednost telesnih lastnosti, njenih vrlin in slabosti izredno važna, še mnogo važnejša pa je podedljivost duševnih lastnosti za konkurenčno zmogljivost posameznika kakor naroda na kulturnem področju.

Če Nemci toliko poudarjajo čistost rase, vendarle ne morejo govoriti o enotni nemški rasi, kajti rasa v biološkem pomenu je skupek ljudi, ki se razlikuje od drugega skupka po kombinaciji gotovega števila značilnih dednih lastnosti ter po duševni strukturi, ki je od življenjskega izkustva neodvisna. Človeško ponižanje je govoriti o prednosti germanske rase napram drugim evropskim rasam, kajti biološki pojem »rasa« obsega le majhen skupek ljudi, ne pa vsega naroda, ki je etnološki pojem. Pod besedo »germanska rasa« razumemo ne samo Nemce, ampak tudi Angleže, Norvežane, Dance, Flamce, Irce, Škote, ki se po rasi v biološkem oziru tako ločijo med seboj kakor rajhovski Nemci enega ali drugega okraja.

Posameznik sicer lahko menjava narodno ali versko pripadnost, ne more pa svoje rasne pripadnosti ter predstaviti njenih bioloških mejnikov. V Zupančičevi dramski pesnitvi »Veronika Deseniška« (II. dej., stran 40) pripoveduje Nerad o sebi: »Mi smo krojeni na povprečno mero, urezani na pedenj in komolec, ukrivljeni natanko pod postavo...«

Razmere, v katerih živi posameznik, so za njegov individualni razvoj jako važne, kakor tudi ves milje. Gotovo so socialne razmere ter milje važen faktor, ki vplivajo na celotno konstitucijo posameznika. Na generativne spolne stanice pa vpliva destruktivno (razdirajoče) zlasti pijančevanje; čezmerno uživanje alkohola fiziološko izpremeni plazmo spolnih stanic, tako da so potomci alkoholikov manjvredni.

Socialne razmere, v katerih živi posameznik, morejo kako dedno določeno lastnost v razvoju pospeševati ali zavirati. Dolgost življenja je n. pr. dedna lastnost in v biološkem oziru nepremakljiva; izpremeni pa se lahko pod vnanjimi činitelji socialnih faktorjev, bodisi vsled bolezni, nesreče itd.

V današnjih antisocialnih razmerah je marsikdo prikrajšan za ugoden razvoj prirojenih psiho-duhovnih zmožnosti in sposobnosti. Najhujše zlo sedanjega časa je pač brezposelnost, ki ubija duhovnega človeka. Brezposelnost, ki je prisad na telesu človeštva, vzame zlasti mlademu izobražencu vso samozavest, ves njegov drzni zalet ter pomeni zanj začetek duševnih in telesnih muk ter zlom njegove življenjske energije. Izobrazba je v svojem jedru nekaj lepega in svetlega ter človekova notranja potreba; ona premika človekove individualne duhovne sposobnosti v določeno strugo poklicnega in plodnega udejstvovanja, krepí njegovo samozavest, osvetljuje njegov odnos napram vsemu življenju ter mu pomaga dvigniti se iz vsakdanjega malenkostnega miljeja in vnanjosti v višine notranjega zadovoljstva. Nikdar in nikoli bi izobrazba ne smela izobraženca dovesti v duhovno in organsko propast, v katero ga tira ravno sedanja brezposelnost. Beda in glad napravita lahko iz najmirnejšega in najbolj dostojnega človeka zločinca. Brezposelnost tira človeka v marsikatero zlo dejanje, katero bi sicer nikdar ne učinil, vodi marsikoga v npravstveno in duševno

gnilobo ter mu kaže krivo ogledalo vse človeške družbe. Huje nego vse vojne grozote bolé opeklina, ki jih je zasekala brezposelnost na dušah mladega izobraženstva. Ne bodo se tako kmalu zacelile te rane na dušah in še v poznih rodovih se bodo poznale te brazde. Nikdar in nikoli bi ne smelo priti do tega, da zdrknejo mnogi, ki so se vestno pripravljali na svoje bodoče poklicno življenje, se veselili tega poklica, imeli zanj ne-le svoja prirojena nagnjenja, ampak tudi potrebne psiho-duhovne vrline, vsled nezaposlenosti na najnižji socialni nivó in tam povečujejo kader brezposelnih proletarcev (katerih je že po zadnji statistiki nad 25 milijonov po vsem svetu!), med tem ko bi v urejenih socialnih razmerah predstavljali silo kulturnega in moralnega napredka. To dejstvo nas mora do groba boleti.

Današnji napredek tehnike in produktov moderne civilizacije je osiromašil notranjega človeka. Znaki tega usihajočega življenja se odstirajo vedno očitneje. Ta povnanjenost in poplitvenost vsega notranjega življenja ne more ostati nemaščevana; človekova notranjost krní, tisti posvečujoči notranji ogenj, ki so ga poznali še pradedi, nima danes nobenega hraniva ter ugaša ob plehkkih produktih civilizatoričnih dobrin. Današnji moderni človek je suženj svoje civilizacije, razkrojen v duši, degeneriran po notranjem življenju.

E v g e n i k a, ki se je kot veda okoristila z isledki biologije ter ima svojo tesno sorodstveno povezanost z medicinsko znanostjo, se boči danes kot mnogo obetajoča mavrica na temnem svodu izumetničene in izmaterializirane kulture. V znamenju rasizma in biološke evgenike se prebujata na hiperkulturi bolni nemški narod. Biološka evgenika zahteva izločitev vseh manjvrednih poedincev; ona naj bi kot zmaj čuvala nad razplojevanjem, da bi brstela sama močna, krepka in zdrava telesa v novo rast človeštva. Ta igra s človeškim razplojevanjem plemensko krepkih poedincev je predrzno in nevarno tveganje, prava vratolomnost, ker človeka izziva, da nadvlada nad njim gólo t e l e s n o življenje. Telo je po tej rasni religiji povzdignjeno v kult češčenja, duhovno življenje pa je žrtvovano telesnemu. Tako postaja človek moderen izrodek rasne evgenike in se vrača v stanje animalske kulture.

Ne smelo bi se dogajati, da se duh žrtvuje telesu. Mens agitat molem! (Duh giblje materijo telesa, Vergil, Aeneis.) Uspehov v gimnastiki in sportu se gotovo veselimo, vendar so za duševno življenje posameznika in naroda malo pomembna. Človeško telo lahko fizično raste do 20. oz. 25. leta, rast duha pa mora trajati vso življenjsko dobo posameznika. Važnejša nego fizična lepota telesa, je psihična lepota in energija ter razcvit bujne psiho-duhovnosti v vsakem poedincu. Vsa vzgoja ne more v otroku priklicati na dan psiho-duhovnih lastnosti in jih razvijati, ako mu niso bile že vrojene ter mu dane v zibelko kot darilo. Vzgoja torej more v otroku r a z v i j a t i le vrojene kali, n e p a mu jih šele v s a d i t i.

Naše kulturno udejstvovanje se tedaj ne sme izogniti odgovornejši nalogi: kot narodno-kulturni organizem moramo izoblikovati svoje lastno duhovno bistvo, razbirati vse naše notranje vrednote ter dopolnjevati

notranjo zgradbo naše lastne narodne kulture. Višjo in plodnejšo nalogo nego vsa rasna higijena oziroma rasna evgenika naj torej izvršuje pedagoška evgenika, katera naj probuja okrnele duševne zmožnosti, spodbuja duševne energije, jih ojačuje in usposablja za višjo rast posameznika in naroda v duhovni kulturi.

V posameznikih organsko vtelešene spretnosti in z vajo pridobljena sportna zmogljivost ni podedljiva, vsled česar so z vajo dosežene telesne spretnosti za duševno generativni razvoj brez pomena, dočim so obratno duševne vrline podedljive, s katerimi ravno naj se peča pedagoška evgenika. Iz pedagoške evgenike bode zrasla moč naroda, od duševnega zrelišča našega naroda je odvisno posebno in svojevrstno njegovo poslanstvo v kulturno-duhovnem področju. Nekaj globjega in resnejšega mora biti v jedru vsakega malega naroda nego fizična sportna zmogljivost, da se vzdrži napram velikim narodom, njegova kulturna zmogljivost mora temeljiti na etično-nravnih vrednotah, da se duhovno dvigne nad druge narode in si splete krono večnosti in socialne višine.

Nemčija, ki jo neprestano grize obup in trese groza spričo dejstva, da narod navzlic rasni evgeniki, ki jo s tolikim hrupom propoveduje in izvaja, prehaja v neko kulturno anemijo ter hira fizično in duhovno. List »Münchener neueste Nachrichten« št. 179 od 3. VII. 1935 podaja presenetljivo statistiko padca rojstev nemškega naroda. Od leta 1927/28 dalje je stalen padec rojstev za 14 odstotkov vsako leto. Spričo teh poraznih števil se mu utrne vzklík: »Die Lebenskräfte der Deutschen seien versiegt, das deutsche Volkstum flutet von Osten nach Westen zurück.« (Življenjske sile Nemcev so usahnile, nemški ljudski živelj se potiska nazaj od vzhoda proti zapadu.) Čeprav je začela Nemčija z vsakojakimi socialnimi akcijami ter dajala marsikatero materijelno ugodnost novoporočencem, si prizadevala za podvig družinskega življenja, vendar vse to ni rodilo uspehov. »Münchener neueste Nachrichten« prihaja ob tem pretresljivem spoznanju do zaključka: »Es muss eine Umstellung der Geister und Seelen erfolgen! Denn der Geburtenfrage ist allein mit Gesetzen und materiellen Mitteln nicht beizukommen.« (Trebaj je prenovitve duhov in duš! Kajti vprašanju rojstev ne pridemo blizu z zakoni in materijelnimi sredstvi.)

Da, velika resnica in kaj poučna za nas, ko je odpovedala njihova rasna evgenika, katero so v svoji megalomaniji nasplošno gojili in jo propovedovali kot novo religijo njihovega nacionalnega podviga. Človek ni sredstvo, s katerim bi rasna evgenika spekulativno v narodne svrhe eksperimentirala. Rasna evgenika je v mrzlem odnošaju do sočloveka in do vrednote ljubezni. Človekovo življenje ni samo v telesnosti, temveč mora biti tudi v duhovnosti; duša išče sožitja v sorodni duši, in če ga ne najde, poplitvi.

Čeprav je rasna evgenika nekak protest proti propadanju ljudskih mas, vendarle so njene oblike podviga brez življenjske radosti, mrzle, premišljene, preračunane, preudarjene, — in zakoni, sklenjeni na tej prepričevalni, a vendar varljivi evgenični znanosti, so brez trdnih vezi du-

hovnosti ter visoke in obzirne ljubezni in zatorej hitro razpadajo. Estetika duše je pač višja nego estetika telesa ter »negovanja kože in las«, npravstveni ideal višji nego izživiljanje v materijelnem blagostanju in modnih ničemurnostih, duhovno-npravna častihlepnost višja nego našopirjenost po modnem »dernier cri«, npravstvena in duhovna vrednota bolj pomembna nego povnanjeno lakajstvo in bahavost telesa.

Iz duhovno-npravnih lastnosti posameznika vro ogromne samorodne sile, ki so življenjski pogoj vsakega naroda. Duhovno-npravne lastnosti niso noben umeten produkt socialnega miljeja, temveč dedno vrojene lastnosti, katere mora vzbujati in razvijati pedagoška evgenika, slabe lastnosti pa zavirati. Če hočemo doseči izboljšanje našega naroda, je treba izoblikovati najpreje duhovno-npravne lastnosti naše mladine, ji utrditi in ojekleniti značaj ter jo pritegniti k aktivnemu poklicnemu delu. Npravstveno-duhovne dedne lastnosti nam bodo odprle pot do najvišjega kulturnega napredka in socialne višine, gniloba in slabost pa bo naš narod zapisala smrti. Edino duhovno-npravne kvalitete in ne sportna zmogljivost, bodo pripomogle našemu narodu, da bo zasedel važne višinske postojanke kulture, omike in napredka in da bo njegovo življenje odjeknilo v večnost. Narod, ki doseže to zrelo obliko pedagoške evgenike, bo v svojem notranjem bistvu zdrav in čvrst, sposoben, da se na življenjsko-kulturni lestvi povzpne na najvišji klin. Njegovo življenje pa bo šlo navzdol, njegove vitalne in duhovne sile bodo pričele takoj usihati, čim se v njem prično manjšati zakladi podedljivih duhovno-npravnih lastnosti.

Pedagoška evgenika osvaja to zakonitost naravnih zakonov, po katerih noben npravni prestopok ne ostane nemaščevan. Vsak odklon od npravnosti vodi k duhovno-organskemu razkroju in zastruplja človeški organizem duševno in telesno. Čim bohotneje se razpase tvor nemoralnosti in neznačajnosti, tem strašnejše je razdejanje telesnosti in duhovnosti. Tako se do besede maščujejo »grehi očetov nad otroci do tretjega in četrtjega rodu«. (IV. Moz. 14, 18.)

Vprašanje dedičnih duhovno-npravnih kvalitet naših bodočih pokolenj je torej za naš slovenski narod stokrat važnejše mimo vseh drugih problemov.

F. Lužar

0 učnih načrtih

Delo po nekem načrtu je za vsakega potrebno in prihaja vsakemu pred oči že kot nekaj nağonski pojav za zagotovitev uspeha. Načrt kaže preudarno zasnovano mišljenje, kako se najboljše in najhitreje doseže določeni smoter. Delo brez načrta je pa razpletljaj kake čuvstvene domišljije, je ponašanje lahkomišljenih oseb, dasi se tu in tam priznava kot resno duševno delo. V življenju je videti neko nasprotje med načrtnim in breznačrtnim delom. Načrt ima namreč že nekaj v večji množini zbranih določb in pojmovanj, njemu se po nekem posebnem

zakonu o stanovitnosti upira vse neurejeno ali neorganizirano. Zaradi raznih oblik življenja nastaja neko nasprotje in trenje med zakoni in izvršitvami, med predpisi in delom, med zahtevami in življenjem. Oboje ima in hoče imeti med različnimi činitelji svoje priznanje, pa tudi svoje meje. Prehod preko takih razlik išče in izoblikuje metoda.

Učitelju, ki mora misliti na dolgoletno rast in učenje gojenca ter na mnogotere vplive na njega, je gotovo potreben nek učni načrt. Nemški pedagog C. Kehr je prav povedal, da je učitelj brez določenega učnega načrta enak popotniku brez potniškega cilja, je vojskovodja brez vojnega načrta in stavbnik brez stavbnega načrta. Pedagog G. A. Lindner pa pravi, da je učni načrt nekak zemljevid, ki obsega vse znanje za učenje, a njega province so posamezni predmeti.

Šola je dandanes zakonito urejena, državni zakon ji je postavil določen namen. Vse je urejeno iz nekega splošnega ali vsaj širokega vidika, a za razne posameznosti pouka so določeni splošni in podrobni učni načrti. Vendar pa pride učitelj pri praktičnem pouku, četudi ima vse dobro določeno, do raznih ovir, da mu ni mogoče vsega do pičice po načrtu izvršiti. V tej neznani točki ali nepričakovanem položaju, ki ga občuti tudi izkušen učitelj, nastane oni dvom, ki kaže, da učni načrt vendar ne zadovoljuje, da je na več mestih pomanjkljiv ali nepopoln, da je najbrže preobsežen, da je pretesen i. dr. Vobče se ta nedostatek zmanjšuje, da se določa minimum in maksimum tega, kar bi bilo pri pouku doseči. Iz tega se lahko sklepa, da ni neosnovana neka previdnost pri uporabi načrta.

Večkrat imajo učni načrti za bolj gibljivo učiteljevo delo primerna navodila. Tako ima sedaj sestavljeni »Podrobni učni načrt za ljubljanske osnovne šole« prav primerno opombo že za I. razred, da je pripisano v kompleksnem delu (v maksimalni izmeri) pri »Metodični enoti o delu in gospodarstvu« naslednje besedilo: »Časovni vrstni red teh enot se prepušča uvidevnosti učiteljstva. Vsaka enota je preračunjena približno na dva tedna, kar pa ne sme biti nobena norma. Notranji načrt obsega štiri enote, ki naj služijo le kot primer, nikakor pa ne za striktno posnemanje.« Tudi podrobni učni načrt za II. razred ima enako pripombo: »Vrstni red metodičnih enot se prepušča učiteljevi uvidevnosti.« Učni načrt mora torej dopuščati neko individualno uporabo. Take pripombe so dobrodošle učiteljem, mora jih seveda upoštevati tudi nadzornik. Neka bojazen tiči namreč v tem, da slab nadzornik ali preglednik od učitelja včasih kaj zelo nepričakovanega zahteva. Kdor je kaj takega skusil na lastni koži ali slišal od drugih, mu načrt vedno napravlja velike skrbi. To je celo vzrok, da se učiteljstvo v nekaterih državah boji izdelovanja učnih načrtov, ker si ne mara napravljati pri delu lastnih okov. Z ozirom na tako razporeditev so postavili v učne načrte jako malo postavk in so jih le v občih besedah izražali. Tako so bile postavke v bivših avstrijskih učnih načrtih (v nemških, čeških, poljskih in drugih) zelo občega značaja. Isto sem opazil v švicarskem načrtu za kanton Geneve. Za kanton

Fribourg sem opazil še to posebnost, da napravi tam posebna šolska komisija glavni program (programme général) za osnovne šole, a nadzornik napravi podroben učni načrt (programme particulier), in sicer za vsak spol posebej. Ta načrt pošlje v odobritev na višjo šolsko oblast. (Règlement général des écoles primaires du Canton de Fribourg, Art. 12.)

Še nekaj za one, ki stremijo za tem, da bi se delalo kar brez načrta. V to skupino so zašli neki prvi propagatorji za delovno šolo. To je bilo nekaj neverjetnega in nedoslednega, saj delo vendar ni igrača, ker ima v svojem bistvu neko smer in je torej načrtno samo na sebi. Zato v resnici brez načrtov tudi v delovni šoli ni šlo in zopet so napravljali vsaj osnutke. Na Dunaju so napravili podrobni učni načrt reformiranih šol. O tem je poročala Ana Hitzl v članku »Šolska reforma na Dunaju« (»Slov. Učitelj« 1930, št. 7—10 od strani 104 dalje). Ta načrt se je naslanjal na neposredna izkustva v šoli, in sicer že š. l. 1919/20 na podlagi 255 »poskusnih razredov«. V sledečih letih se je celokupno avstrijsko učiteljstvo strnilo v posebne organizirane odbore »Arbeitsgemeinschaften« ter s truda polnim delom izvršilo učne načrte. Prosветna uprava je to delo podpirala z vsemi sredstvi, ki so ji bila na razpolago. »Predpisani učni načrt naj bo le nekak okvirni načrt, ki ga učitelj po svoji lastni uvidevnosti in obzorju svojih učencev primerno lahko izpreminja. Na ta način ima vsak učitelj popolno svobodo snovi in metode. Vendar pa si mora narediti 'delovni in koncentracijski načrt'. Po tej določbi je nemogoče, da bi učitelj brez vsakega načrta taval od snovi do snovi, in je vsako razblinjenje pouka izključeno.« Nadalje pravi isto poročilo: »Učni načrt je pri-krojen tako, da obsega minimum, kar mora vsak učitelj v tem ali onem šolskem letu obdelati. Učiteljeva naloga je torej, da tvarino po potrebi razširi in da jo pravilno izbere ter prilagodi duševnim zmožnostim učencev. Glavna ostane seveda prej ali slej metoda in od te je odvisen predvsem učni uspeh.« (Str. 105.) V istem smislu je poročala Olga Knez v članku »O zunanji organizaciji in notranji reformi šolstva na Dunaju« (»Slov. Učitelj« 1932, št. 1/2): »Učitelj v novi šoli ni tiransko vezan na čas, na šolski zvonec in na list papirja, urnik. Otroci nadomeščajo pri njem prvo in drugo, oni sami naredijo prehod iz enega predmeta na drugega. S tem pa ni rečeno, da naj odpadejo vsi dnevnik in urniki.« (Str. 12.) Ko je bila delovna šola v prvem razmahu, smo mislili, da bodo vsakteri učni načrti zavrženi. To se v poznejših letih ni zgodilo; tudi knjiga »Drugi osnovni razred«, ki jo je sestavil L. Pibovec, ima od str. 165 dalje podrobno izdelan »Učni načrt« za delovno šolo.

Gradivo za načrt tvori učna tvarina ali snov. Ker pa se ta v teku časa menjava z boljšo, se tudi učni načrti menjavajo. Dokaj stalna je razvrstitev računstva, zelo menjajoča je jezikovna tvarina, najbolj pa realije. To delajo vedno novi učbeniki in to vpliva na delo načrta. Zahteva se tudi posebna zveza s srednjo šolo. Tu so večkrat dvomljive sodbe.

Slišimo, da znajo otroci premalo, slišal sem pa že tudi izkušenega ravnatelja, da znajo preveč in že za 2. razred srednje šole. Različni so učitelji, različni so učenci. Pomniti pa je, da osnovna šola po svojem namenu ali bistvu niti ni namenjena, da pripravlja pouk za srednjo šolo.

Da bi bili podrobni učni načrti nekaj zares definitivnega, take vere jaz ne morem imeti, a da so prav potrebni, sem pa tudi prepričan. Lahko pa pri tem pristavim, da sem pri nadzorovanih dobil učitelje, ki so brez posebnega ozira na kake načrte izvrstno poučevali in imeli prav lepe uspehe. Znali so v največji meri vse lepo strniti, posebno če niso bili preobremenjeni z manjimi izvenšolskih zahtev. Poslušal sem pa tudi učne osebe, ki so do skrajnosti izvajale vse določbe, a njih pouk je bil mrzel, nestrpen, odbijajoč in malo učinkovit, vobče pa seveda odličen. Učne načrte je treba torej prav umevati. Sami na sebi so potrebni, a so nestalni. V njih gotovo ni črka vse, ampak — kakor povsod — duh, ki jo oživlja.

Filipič Janez, župnik, Krško

Mladostniki in presv. Evharistija

(Ob 25 letnici odloka o zgodbem in pogostem sv. obhajilu mladine)

Ankete, ki jih prirejajo učitelji in vzgojitelji med svojimi gojenci in učenci v vedno večji meri, imajo pomen — pravilno izvedene — tako za vzgojitelje in učitelje kakor tudi za učence in gojence. Prvim odpirajo vpogled v notranje globine mladostnikove duše in pospešujejo na ta način psihološko globoko in pravilno diagnosticiranje duševne strukture sodobne mladine. Pouk in vzgoja, ki ne upoštevat elementarnih zahtev psihologije vzgoje in ne iščeta organske vezi med učno snovjo in duševno dispozicijo učencev, bosta namreč ostala vedno šušmarstvo, ki več škoduje kot pa koristi. Vprašanja, stavljena učencem in gojencem, razkrivajo torej globlji svet v duševnosti učencev ter nudijo predstojnikom pri oblikovanju celega človeka mnogo opozoril, kje in kako je treba zastaviti vzgojno oblikovanje duše. — Vzgojni pomen za učence pa imajo ankete v tem oziru, ker gojijo s a m o p a z o v a n j e, vodijo mladostnika vsaj nekoliko od zunanosti v svet njegovega notranjega življenja, vzbujajo v smislu delovne šole smisel z a s a m o d e j a v n o s t in mu kažejo, da učna in vzgojna načela niso le za šolo, temveč za življenje.

In če so ankete na splošno na mestu, so še prav posebno na k a t e h e t s k o vzgojnem polju. Svoj pomen imajo v tem oziru, da premostijo razdor med religijo in življenjem, ki postaja dandanes vedno hujši. Obstoja nevarnost, da se bo življenje odtrgalo popolnoma od religije in šlo svojo pot, — vkljub versko-nravnemu poučevanju, če se ne bo posrečilo pridobiti celotnega človeka z vsemi njegovimi življenje-tvornimi silami za religijo. Pouk in vzgoja, ki skušata spraviti religijo v stik s konkretnimi nalogami in problemi življenja že v

šolski dobi, bodisi z vprašanji, bodisi z realiziranjem versko - nraavnih resnic v življenju šolske mladine, — uvajata religijo zopet v življenje in pomagata odstranjevati iz sodobnega človeštva naturalizem in materializem v življenju, ki ga najdemo tudi pri takih, ki poznajo dobre resnice in zahteve versko-nraavnega sveta.¹ Zelo zanimiva zbirka odgovorov take ankete je: Winzen, P. Dr. Burkhard: Jugend - Ringen. Studien zur Erforschung jugendlichen Seelenlebens. Heft I. 170 Seiten. M. Gladbach, B. Kühlen. 1931. — Tekom dveh let, je avtor prejel na pet vprašanj o versko-nraavnem življenju iz vrst srednješolcev in obrtne mladine nič manj kot 3409 odgovorov. Vprašanja so bila sledeča:

1. Povej mi nekaj o tvojem verovanju v Boga. 2. Kakšno je tvoje razmerje do Jezusa Kristusa? 3. H komu se v svojih molitvah najrajši zatekaš: k Bogu, Kristusu, ali svetnikom. 4. Kaj storiš, da bi bil vedno boljši. 5. Kaj storiš, kadar si v skušnjavah, da bi grešil. — Kar nas tu posebej zanima z ozirom na zgorajšnji naslov, so zlasti nekateri odgovori, ki nam razkrivajo razmerje mladostnikov do presv. Evharistije. Iz teh razgovorov moremo spoznati, da je sv. Evharistija mladini: moč v njenem življenju, njena sreča, pa tudi vsebina njenega življenja.

I.

Evharistija daje mladini moč zlasti v boju zoper nečistost. Evo vam nekaj dobesednih odgovorov: »Večkrat v mesecu prejmem sv. obhajilo, ker na ta način ohranim sv. čistost; tega se živo zavedam. — Če hočem ostati čist, potem ni nobenega dvoma, da moram pogosto prejemati sv. zakramente, pa tudi moliti, to mi priča moja vsakdanja skušnja. — Zame je prav posebno važno, da sem vedno čistejši. Prav zato večkrat prejmem sv. obhajilo, ker vem iz lastne skušnje, da na ta način postajam od dne do dne čistejši. — Molim h Kristusu in prejmem večkrat zakramente, da moram premagovati svojo čutnost, ki mi napravlja mnogo težav.«

Pa ne samo v boju zoper nečistost, ampak tudi sicer na splošno zoper greh in vse, kar je v človeku nizkotnega, je sv. Evharistija po izjavi mladostnikov neusahljivi studenec moči. Poslušajmo jih: »Večkrat prejmem svete zakramente, potem mi pomaga božji Zveličar potom sv. obhajila. — Večkrat grem k sv. zakramentom, nisem še namreč tak, kakršen bi moral biti. — Imam odpraviti še veliko napako. Moja napaka temelji v duševni slabosti, da se je znebim, zahajam že sedem mesecev vsako nedeljo k sv. obhajilu. — Omahljiv sem in večkrat potrebujem tolažbe, najdem pa jo pri Kristusu v sv. obhajilu. — Tako prejmem sv. obhajilo, da dobim potrebne milosti in potrebne moči. Je

¹ Glej Katehetski vestnik, »Vzajemnost«, 1935, št. 5, stran 107—111.

namreč res, da je zelo težko postati boljši, to premorem le s Kristusom. — Če imam Kristusa v svojem srcu, potem tudi lahko prosim njegove pomoči in moči. Večkrat sem že po skušnji dognal, da me sv. obhajilo varuje pregreh.«

Vse te izjave o lastni nemoči mladostnikov pa tudi o veliki moči presv. Evharistije; nikdar pa se ne čuti mladina tako onemoglo kot o b u r i h u d i h s k u š n j a v. Prav zato pa se tudi rada zateka ob takih urah k božjemu Zveličarju: »V svojih skušnjavah molim k svojemu najboljšemu prijatelju v tabernaklju. — Če me napadejo skušnjave, potem grem k ljubemu Zveličarju v cerkev in gotov sem, da ne grešim. — Napram Kristusu sem kakor berač, ki prosi kruha in ga tudi dobi. Razlika je le ta, da prejemam po molitvi nebeški kruh.«

To torej je razmerje mladostnikov do presv. Evharistije z ozirom na greh in zlasti z ozirom na njihove skušnjave.

II.

Evharistija pa je mladostnikom tudi v i r v e s e l j a i n s r e č e. Saj je ravno mladina tako željna sreče in veselja. Prav zato si tudi želi sreče. In tu se glasijo odgovori mladostnikov takole: »Najrajši molim h Kristusu v presv. Zakramentu. Če si živo predstavljam tukaj je božji Zveličar pričujoč, potem tudi dobro molim. — Rad zahajam k sv. obhajilu, kajti potem morem tudi najbolje moliti. — Če se kdaj zgodi, da nisem bil kake tri tedne pri sv. obhajilu, potem se čutim brezmejno nesrečnega. — Kadar sem pri sv. maši, se mi zdi, kakor da me vonj Kristusov vsega obdaja. Zame ni nič lepšega kot prisostvovati sv. daritvi. — Najrajši molim h Kristusu, ker ga v duhu gledam vsak dan, kako obnavlja svojo daritev na gori Kalvariji potom sv. maše. Tu v sv. hostiji ga molim in ga vklepam pod podobo kruha v svoje srce in se mu vsega izročam. Potem pa se ves vesel in zbran v molitvi utopim v morje njegove osrečujoče ljubezni. — Zame je sv. obhajilo prav poseben vir upanja. Zlasti takrat, če ni bilo med tednom vse tako, kakor bi si bil želel.«

Presv. Evharistija je torej mladini tudi bogat vir veselja.

III.

Nič čudnega, da postane Kristus v presv. Evharistiji mladostnikom tudi v s e b i n a n j i h o v e g a ž i v l j e n j a. Za njega so pripravljeni trpeti, delati, se vojskovati in ga nad vse ljubiti. Poglejmo njih izjave: »Kristus nam je dovolj izpričal, da nas ljubi, zato rad prihajam pred tabernakelj, ker posluša moje molitve. — Kristus je bil vedno do mene tako dobrotljiv, zato se rad združujem z njim v sv. obhajilu. — Rad prejemam sv. obhajilo, ker se na ta način najtesneje združim s Kristusom. — Veselje hočem delati Bogu in Kristusu in priti v nebesa, zato pa rad prejemam sv. zakramente. — Jezus Kristus je vsako nedeljo prijatelj moje duše. Če imam Kristusa imam vse. — Kristus je glava, jaz sem ud

njegovega skrivnostnega telesa. Srečen sem, da sem z njim v prijateljstvu in nad vse srečen sem, da ga morem prejemati v sv. obhajilu.»

To torej so nekatere izjave mladostnikov, ki potrjujejo priznano resnico, da ljudje evharističnega življenja najdejo rešitev svojih najglobljih življenjskih problemov potom tega zakramenta, najdejo odrešenje od vseh nagonskih in človeka potvarjajočih sil, ter pridejo do tiste notranje urejenosti, ki se izžarja v ljubezni do najvišjih vrednot človeštva in pripravljenosti se zanje boriti in žrtvovati. Svojo vitalnost, svet preoblikujočo učinkovitost, svojo stalnost, črpa tako življenje iz presv. Evharistije. Evharistija je torej vzgojno sredstvo, kakor ga ne najdemo v pedagoških analizah a religioznih vzgojnih sistemov nikjer. Treba bi bilo le opazovati podrobneje življenje in delovanje evharistično vzgojene mladine v Belgiji, Holandskem, Francoskem, Ameriki in drugod, pa bi opazili, da črpa ta mladina svoj idealizem, svoj etični heroizem in moči za svoje nesebično požrtvovalno delo za ljudstvo in državo iz pogostnega prejemanja presv. Evharistije.

Dal Bog, da bi bilo tudi pri nas podobno v vedno večji meri!

Ema Deisinger

Deška predpubertetna doba

(od 11. do 14. leta)

(Dalje.)

Med dečki v predpubertetni dobi najdemo vedno v vsakem razredu precej nadarjenih pevcev. Čeprav se še ne vglobi v vsebino besedila, vendar poje, kakor mu narekuje srce. Glasovne lege dečkov kažejo že tiste posebne razlike, kakor jih rabimo za dvoglasno petje. Če posameznike natančno preizkusimo, najdemo vedno med njimi soprane in altiste. Najhitreje se nauče dečki takih dvoglasnih pesmi, kjer prevladujejo terce. Zborovo petje vzbuja v dečkih domoljubni zanos, združuje vse pevce istega zbora med seboj in podzavestno razcvita v njih stari ideal prošle grške kulture. Umetniški nagon je v dečkih predpubertetne dobe bolj živ nego v marsikaterem odraslem. V njih še ni motečega nasprotja med idealom in vnanim svetom, ni rafiniranosti, ne besednega ostroumja, ampak govori bolj srce. Seveda nimajo vsi učenci v šoli enako razvit pevski sluh, zato pa mora zavzeti pouk petja v šoli posebno važno mesto, da v učencih pospešuje razvoj muzikaličnega čuta in čustvene izobrazbe. Sistematično vežbanje sluha, glasú in ritmičnega čuta v šoli pripomore mladini do večje samostojnosti v petju. Le ob takem sistematičnem vežbanju vrašča mladina v etos glasbene kulture, da namreč razumeva glasbene umotvore in da deluje v raznih pevskih zborih.

Umetniško vzgojo naroda in narodno vzgojo pospešujemo prav posebno s petjem; pevski pouk v šoli mora pokazati mladini vrednost naše narodne pesmi, v kateri se preliva naša preprosta domačnost in poetičnost čuvstvovanja ljudske duše, ganljiva prisrčnost, zdravje in solnčnost. Iz naše narodne pesmi diha ves vonj po planinah, ki poslušajo v svojih vrhovih

veličje neba, ves vonj, ki požene iz večernih in jutranjih zarij nad Blegašem, Grintavcem in Triglavom, vonj, ki plove v vzcvetelem smehljaju rdečih nageljev in gorskih rož, je pesem polj in travnikov, domačih bregov in lesov, rek in jezerov, zelenih jas in temnih gozdov. To je naša narodna pesem, ki izžareva najčistejšo ljubezen do rodne zemlje. Narodne pesmi pojo dečki kaj radi. Slovanske narodne pesmi zahtevajo neko prijetno menjavo dvoglasnosti iz dur-načina v enoglasnost in mol-način. Prav radi te menjave so narodne pesmi tako priljubljene pri mladini in preprostem ljudstvu. Narodnim popevkam, ki temelje na harmonski podlagi, se jako prilega večglasnost, ki daje celi melodiji neko mehko, vsled česar so dečki v predpubertetni dobi prav posebno navdušeni za petje narodnih pesmi. Pevoljubje, ki je sploh značilna poteza Slovanov, moramo v naši mladini še stopnjevat, da bo naša doraščajoča mladina s petjem najvernejše oživotvorila domoljubje in izobličila vseslovansko vzajemnost.

Ob prestopu dečka v pubertetno dobo opazamo pri njem neko nesigurnost pri petju tonov, ki jih je prej proizvajal z lahkoto, neko prekopicavanje iz višje tonske lege v nižjo. To je doba *mutacije* ali menjave glasu. Jabolko začne rasti, glasotvornici se izdatno podaljšata, glas dečka postaja hripav in raskav in se zniža za celo oktavo. V tej dobi mutacije ne smemo dečka preveč siliti k petju, kajti mišičje glasotvornic zahteva počitka; deček mora varovati svoj glas pred naporom.

Pesništvo

Pesništvo je vzniklo prav tako kakor petje in glasba iz težnje človeške duše po vnanjem izrazu. Pesništvo nima samo tega namena, da podaja v vezani besedi duševne emocije, ampak da čuvstvovanje in doživljanje pesnika prenaša tudi na druge in jih napravi sprejemljive tudi za tisto komaj zaznavno resnico in lepoto, ki se zrcali iz živega stika z življenjem in ki nam jo šele odgrne in odkrije pesnik.

V kolikor se v trpljenju notranje prečistimo in presnujemo v sebi, toliko polnejše se izživlja naša duša v liturgičnem zvanju kulture. Poezija podpira to misel. Skozi intuitivni pogled pesnika gledamo v misterij žrtvovanja, v posvečenost življenja po lepoti, gledamo širino vesoljstva in znake večnosti.

Predpubertetnika pa ne privlačijo ta intimna doživetja pesnika, ampak mojstrovina njegovega jezikovnega izražanja in eleganca ritma. V lirične pesnitve se ne more včuvstvovati, ker je njegov predstavno-miselni svet obrnjen navzven in ne navznoter. Tem bolj pa nanj učinkuje *narodna lirika* zbog akustične fenomenalnosti. Sugestivna v poeziji je predpubertetniku moč ritma, verzi, ki izražajo idejno vsebino v krepkih stihih ter so porabna in prijetna *deklamacijska snov*. Najbolj všeč je predpubertetniku pesem, ki se dá lepo deklamirati in katere vsebinske predstave se naglo menjavajo kakor v baladah. Narodni deseterec, katerega oživlja zanos deklamacije, je dragocen lik narodne pesniške umetnine, katere predpubertetnik jako rad prednaša (recitira). Z desetercem dobiva

narodna pesem plastičnejši izraz. S čudovito deklamatorsko zmožnostjo prednaša predpubertetni epske pesmi in jih ilustrira z močjo lastne govorice. Priljubljene so mu zlasti balade in romance, epske pesmi s krepko vsebino in pestrimi, naglo se menjajočimi ter učinkovitimi prizori kot so n. pr. Godčeva balada, Mejnik, Mutec osojski, Jeftejeva prisega itd. Pa tudi epska pesem s pravljlično vsebino kot n. pr. »Pastir« od Matije Valjavca v 4 stopnih trohejih napravi silni dojem na dečke. Silno radi čitajo dečki to povest v verzih. (Začne se takole: »Tak je bila stara mati, — ni imela žive duše — razen sinčeka edinca« itd.) Kar so za mladostnika n. pr. Kettejeve poezije, to so za predpubertetnika Aškerčeve balade.

Pri obravnavi pesmi ne smeš pesem secirati in jo razbiti na posamezne koščke, ker s tem uničiš umetnino, ki je učinkujoča samo v svoji celoti. Da ta mladina pesniški umotvor res zajame v celoti, da dvigne zaklad, ki je skrit v umetnini, ne smeš umetnino lomiti na nebojlene delce kot spoznavno gradivo. Umetnina se mora preliti v učenca le kot celota, katera ima oblikovno moč. Ogledovati pesniški umotvor predvsem s slovniškega in stilističnega vidika, se pravi, vzeti ji ves organski fluid. Le kot celota sega umetnina s svojim fluidom v živo, ne pa mrgoljava besedne in slovniške posebnosti. S slovniškega vidika secirati umetnino pesmi pomeni, mladino prikrajšati ob ves estetski užitek.

Šola se mora ozirati na duševni razvoj te deške predpubertetne mladine in računati z okusom te mladine za epske pesnitve. V naših šolskih čitankah je vse premalo takega gradiva, katero bi mladino zanimalo in navdušilo. Navdušenje za lepo deklamacijo je podžigalo dečke, da so se sami od sebe naučili daljših pesnitev in jih prednašali. Čim dalje več tekmovalcev lepe deklamacije je bilo med dečki v šoli. Ko se navdušenje le ni podelilo, temveč osvajalo vedno več oboževalcev lepe deklamacije, je kmalu pošlo pičlo število pesmi, ki so prikladne za deklamacijo. Ni mi kazalo drugega ko zložiti sama nekaj primernih epskih pesmi, ki jih ljubi ta mladina. Veselje in navdušenje za epsko poezijo je od učencev prešlo tudi name. Malokdo slutiti, da se skrivajo za meglo epske poezije tolika bogastva in da leže ogromni zakladi te poezije neizrabljeni v srcih te deške predpubertetne mladine.

Epska poezija je ena glavnih izraznih tvornosti duha in nudi mojim dečkom neizmerno polje ustvarjanja. Z menoj vred je začel pesnikovati ves razred. To so najbolj bogate in plodne ure slovenščine v šoli, katere nas napolnjujejo z najčistejšim veseljem. Še preden stopim v razred, me že ob vhodu pozdravljajo dečki veselih lic in mole v rokah lističe s pesmimi, ki so jih sami zložili. Od veselja se mi smehlja obraz, še bolj pa srce. Dečki opevajo zimo, pomlad, kužke in mucke, ptičke, naravo, lovce, Afriko, svoja vojskovanja in svoje paglavščine. S pravo pobožnostjo poslušajo dečki te lastne pesniške izdelke svojih tovarišev ter jih tudi kritizirajo. Njihove preproste, nepotvorjene pesmi, v katerih slikajo v nepokvarjenem okusu vnanje dogodke, je začetek poti k lepim ciljem.

Te pesmi pričajo o iskrenem in čuvstvenem umevanju narave, pa tudi o svežih in čistih vrelih fantazije te vihrave in razposajene mladine, ki je še ni ubilo življenje.

V svoji zbirki gradiva o duševnem življenju deške mladine v predpubertetni dobi imam nad 300 pesniških proizvodov svojih učencev, kateri so svoje proizvode čitali v šoli coram publico. Ti njihovi pesniški prvenci so živ izraz deškega pesniškega hotenja in poezije, ki kot nedvignjen zaklad počiva v njihovih dušah. Iz teh pesniških prvencev mi govori upanje, da se bodo sčasoma ti epični stihotvorci morda izkristalizirali v prave pesniške individualitete. Dečki zbirajo sedaj svoje lastne pesniške izdelke v albume, da jih koncem šolskega leta izdado v skupnem almanahu.

Kakor bisere nosi ta deška predpubertetna mladina poezijo v svojih srcih; ta poezija bo morda prižuborela nekoč čez leta kot lirična pesem na dan — kot najmočnejši odgovor na življenjske boje in vprašanja ter kot rezultanta v bolesti prečiščenega življenja. (Dalje.)

FIZIKALNA ENERGIJA IN DUŠEVNOST

Vse fizikalne energije so prostorninskega značaja, duševnost pa je čisto neprostornega značaja, tako da veljajo tudi tukaj slovite besede Maksa Verworna: »Skozi duri se nam reži dualizem«. Fr. Veber.

Kultura

Ethin Bojc

Kje smo v kulturi

(Dalje.)

Po tem, da do danes še ne moremo govoriti o krščanski kulturi kot prevladujoči v javnem življenju človeštva, ampak se ta kultura iz večno-veljavnih krščanskih načel v občečloveški kulturi postopoma uveljavlja, moremo imenovati z ozirom na bodoči njen razvoj dobo potekajočih dveh tisočletij krščanske kulturne dejavnosti pripravljajno in osnovno dobo krščanstva. Krščanstvo kot duhovna kultura more namreč končno uspešno zajeti povprečnega človeka šele po individualno-duhovno osveščenem posamezniku, po krščanskih »elitah«.

Vsi poznamo tkzv. idealistično svetovno naziranje, h kateremu pripada tudi krščanstvo na eni strani in pa tkzv. materialistično naziranje na drugi. Ta pradvojnost duhá in snovi je hkratu ločnica i dveh izrazito kakor ogenj in voda različnih življenjskih nazorov, ki izhajata iz bistveno različnih si osnov, iz svetobežne, onstranske in pa sveto-težne tostranske usmerjenosti. Razpad človeškega dejanja in nehanja v omenjeni dve smeri (dualizem!) je izvršen na celi črti, kakor na življenju tega ali onega poedinca tako na človeštvu sploh. Dá, mogli bi ga opazovati na raznih časovnih, rodovnih, narodnih in rasnih kulturah. Seveda nahajamo na vseh teh kulturnih ravninah obe te smeri zastopani v najrazličnejših

razmerjih, ki jih pozna zakonitost človeške dinamike in duhovne rasti, le redko naletimo na izrazitejšo prevlado ali celo skrajno izključnost (izoliranost) ene kakor druge smeri. Na človeku poedincu moremo v njegovem življenju ločiti kar trojno križanje ali stikanje (konvergenco) teh dveh praosnov in prameri. Najprej je človek podvržen starostni rasti, ko se iz otroka razvija v moža in starca; tako je razvoj od povsem gonskega in torej s pretežno snovnega stanja, n. pr. gojenčka pa do na življenjskih izkušnjah bogatega in poduhovljenega starčka gotovo pomembna i za našo razliko med snovno in duhovno smerjo. Že ta zgolj biološka rast človeka nam pa dovolj jasno nakazuje i dejansko smer človeškega kulturnega napredka. Ta smer gre od gonsko-snovnega k vedno bolj stopnjevanemu duhovnemu življenju. — Nadaljnja taka smer pa se odraža i na človeku kot posebnem tako ali drugače d e d n o obremenjenem individuu, ki je spet kot tak zavisen od svojih danih činiteljev, ki pospešujejo ali ovirajo rast in osvobajanje duha in snovi. Razen tega pa je človek posameznik še otrok svojega časa in pripada temu ali onemu splošno človeškemu duhovnemu stanju, ki s svojim duhovnim okoljem spet lahko pospešuje ali zavira njegovo duhovno rast. Tako sem prikazal na kratko zavisnost človeške kulture od obeh prameri, snovi in duhá, ki se v medsebojnem vsakočasnem boju na ravnini človekovega življenja odražata v pravcu končne nadvlade duhá. Vendar pota človeškega duhovnega očiščevanja dostikrat niso ravna in premočrtna, ampak čudovito zavita in vijugasta, kar velja tako za posameznika kakor za cele rodove, časovne kulture kakor za občečloveško kulturo sploh.

Med tema dvema osnovnima smerema stopa prav danes s posebno jasnostjo v ospredje še neka vmesna, o s r e d n j a kulturno-vrednotna usmerjenost, ki bi jo po vseh znakih sodeč mogli imenovati s o c i o l o š k o kulturo, katera je do kulturne stvarjalnosti posameznega človeka v takem razmerju, da iz nje izvira, dočim ostaja sicer v zgodovinskem dejavnostnem smislu nezavisna. Z njo mislim na vso tisto kulturo, ki danes z različnimi sredstvi družbene organizacije preusmerja družbeni red in živo posega i v duhovno-kulturno stvarjalnost, pri čemer hoče posameznika in njegove osebne interese podrediti družbi in njenim interesom. Tej kulturi, če jo čisto pojmujeemo brez časovnih izrastkov, gre za socialno vezanost vse osebne kulture in za altruizacijo posameznika in njegovih interesov.

Ta sociološka kultura, ki ji je morda postavljaj etične temelje že grški filozof Sokrat in ki se je po znanih francoskih revolucijah ob nastopu demokracije vedno bolj uveljavljala vse do današnjega — že omenjenega — ruskega boljševizma, pa bo morala nujno v pravcu duhovne rasti še skozi mnoge vode očiščanja. Vso kulturo si namreč lahko predstavimo v podobi stožca. Osnovna ploskev bi nam kazala temelje človeške kvantitativne snovne kulture, ki se sorazmerno ob svoji višini krožno dviga do stožčevega vrha, ki nam označa lahko v svoji zakoničenosti kvalitetno duhovno kulturo in njeno breztelesno sproščanje v transcendenco. Ob srednjici tega stožca pa bi zagledali po tej prispodobi lahko našo sociološko

kulturo, ki se ji približuje naš čas, ko se preživlja zgolj s n o v n o - i n d i - v i d u a l n a k u l t u r a v vsej svoji egoistični sproščenosti. Tako imamo pred seboj zdaj na tej stožčevi sliki kulture i približno že tudi označeno mesto našega sedanjega stanja v kulturi, ki je sicer od osnovne ploskve že dokaj oddaljeno, vendar pa se po začetnih znakih sociološke kulture še morda dolgo ne nahaja na stožčevi srednjici, temveč nekje na prehodu med njima.

Gospodarstvo na primer zavzema osnovno ploskev našega kulturnega stožca, saj moremo v gospodarskem tipu človeka najti v ospredju vprav gonsko izživljanje in vemo, da si bogatin kot predstavnik najizrazitejšega snovnega tipa in religiozen človek prav tako oddaljena kakor »kamela« in »šivankino uho«. Prav danes pa moremo ugotoviti, da na tej plasti gospodarske kulture, kolikor moremo namreč to posplošiti kot najznačilnejšo oznako vse dosedanje človeške kulture, prihaja do neke izpremembe ozir. dopolnitve v duhovno smer. Saj vsi sodobniki doživljamo, da se ideal snovno sproščene gospodarstva (gospodarski liberalizem!) umiče novemu idealu socializiranega gospodarstva, ki je tudi ideal stanovske zamisli države. Do novega kulturnega stanja prihaja vsled naravnega odklona do anarhičnega dosedanjega družbeno-gospodarskega liberalizma, temelječega na egoistični sproščenosti posameznika, ki je preprečila pravično razdelitev in izrabo gospodarskih dobrin in tako razdeljevala človeštvo na dva nenačaka si gospodarska tabora maloštevilnih močotcev in milijonskih armad proletarijata. Taka kultura ni vedla do poduhovljenja povprečnega človeka, zato je bila slejkoprej zapisana smrti.

Le v smislu sociološkega povprečnega prereza človeške kulture moremo trditi, da se sedanje človeštvo odmika od zgolj snovnih kulturnih osnov in se nagiblje k sociološki kulturi v znamenju živo izražene potrebe po socialni vezanosti gospodarskih dobrin človeka kot njih posestnika. Sicer pa bi našli, da se dejansko vse označene tri kulturne plasti v rasti kulture medsebojno prepletajo že v najstarejših dobah zgodovine, podobno kakor se nahajajo že pri posamezniku vse zastopane, dasi v nenačaki meri. Prav tako pa moremo v valovanju teh treh smeri ugotoviti tudi medsebojno odbijanje in tekmovanje. Nikakor pa vse doslej ne moremo še govoriti o socialni kulturi, ki bi izhajala iz povprečnega človeka in prešinjala vse naše življenje tako, da bi postala naša notranja potreba. Še manj bi mogli v tem smislu govoriti o vsesplošnem današnjem religioznem doživljanju in prešinjanju pri povprečnem človeku in njegovem življenjskem delovanju, ki bo nedvomno — kot tako — moglo slediti šele socialnemu tipu povprečnega človeka ter njegovi socialni kulturi. Pač pa imamo pojave tako socialno kakor religiozno več ali manj prebujenih in usmerjenih posameznikov, čeprav so se ti izživljali v dobah, ki so bile po svojem splošnem kulturnem duhu morda povsem nasprotne njih notranji posamezniški osebnosti. Kakor ti posamezniki, tako so se pojavljale v zgodovini i razne duhovne struje in več ali manj revolucionarni pokreti. Vse te posamezne osebnosti kakor struje tvorijo duhovno spojnico (kontinuiteto) do

današnjega kulturnega stanja in v svojem podaljšku i preko sedanosti v bodočnost vse do svoje idejne dopolnitve. Kakor so nastopale do sedaj velike zgodovinske osebnosti kot znanilke *duhovno-individualne kulture* — ki bo nekoč zmagala in prepojila vse človeško življenje — tako se odraža v isti kulturni zgodovini i sociološko-kulturna stvarjalnost v socialnih stremljenjih posameznih osebnosti in časovnih struj.

Značilnost vsake teh treh kulturnih smeri pa je, da se prikazuje tudi — na splošno — za določeno dobo kot *odrešilna* in nekako *edino* poklicana, da po svoje služi človeku in njegovemu blagostanju in da človeški kulturi vtisne svoj pečat. V okviru take *časovno-razvojne* kulture je človek posameznik le še poedini nosilec neorganizirane kulturne stvarjalnosti, ki se predstavlja po družbenih činiteljih, javnem mnenju in časovno-nazornih strujah, tako da običajno celo izgublja svoj lastni glas, ki postaja zdaj »klic vpijočega v puščavi« v uglušujočem hrupu javnega mnenja in splošnega časovnega toka. Čeprav je vse človeško dejanje in nehanje — že po naravi (Tertulianov izrek: *Anima humana naturaliter Christiana*) — usmerjeno h končnemu duhovnemu pravcu, vendar se ta *duhovni pravec* često izgublja in zabriše pri činiteljih kulture ter se lahko i zakrije za nekatere rodove.

(Dalje.)

Družinska pedagogika

Ema Deisinger

Sedanja moderna doba in družina

(Sociološka študija)

Sredi razbičanega trenja za goli telesni obstoj, ko je vse človekovo hotenje prienačeno materialnim dobrinam in človekova podzavest zastrašena s tisočobraznimi prividi bede, umujoča pamet pa pod diktaturo gona samoohrane, se zavedamo, da gre skozi človeško dušo glasen odmev strašne kaotičnosti sedanje dobe.

Mejniki socialnega reda padajo, vrtajoči nemir v duši poedinca in grozna predviharna soparica pripovedujeta več nego samo o telesnem gladu, pomanjkanju in prekletstvu brezposelnosti. Podmolklo in pohlepno gloje na vsem duhovnem življenju človeka črv samoljubja. V človekovo duševnost vdira čisto tuj vnani ritem vseobče racionalizacije in industrializacije, nekaj strahotnega, kaotičnega in razkrajajočega pa gre skozi človeško dušo, ki je zgrešila najbolj življenjsko pot svoje metafizičnosti.

S samimi razmotrivanji vprašanj sodobne gospodarske stiske in tehničnega razmaha ne bomo priklicali nazaj nekdanjih časov idiličnega življenja. Kitajski zid med enim in drugim krajem je porušen, mimo tega se danes razkrajajo razni življenjski nazori pri vseh narodih, tako da ni več starih idealov, vidovih zarij in zdravih moralnih načel, iz katerih je bila stkana zajemljiva duševna moč junakov in junakinj iz narodnih legend. S tarnanjem ne bomo opravili ničesar, ampak sodobna pedagogika ne sme

tako odpovedati, da bi prepleskala stari črvivi les z novo barvo, marveč mora elementarno poseči v človekovo duhovno življenje in iz teh sodobnih razmer in z tega brezličnega idejnega hrupa ustvariti prehod v novo civilizacijo, ki naj bi zajela vse verske, idejne, umetniške, socialne, etične in človečanske vrednote.

Stare trhle in črvite ograje vzgoje, na katere se naslanja sodobni mladostnik, padajo kot kos črvicega lesa in zaman jih vedno znova lepimo ter nanje obešamo lepo doneče plakatne napise, — življenje pa gre svojo pot dalje.

Osrednje vprašanje vzgoje, ki naj soglaša z realnim življenjem ter je v najožji sovisnosti z njim, mora biti zopet v zavojevanju človekove psiho-duhovnosti in tu mora pripraviti plodna tla zlahtnim etično-nravnim lastnostim, katere so najboljše jamstvo za duhovni preporod človeštva.

Brez take vzgoje, ki je v intimni sovisnosti z dejanskim življenjem — stoletjem tehnike in rekorderstva — ne moremo notranje osvoboditi človeka in mu pokazati jasno pot iz zmed in razkroja, ga lečiti in mu s protistrupi natočiti zdravilne pozitivne ideale.

Družina, ki naj bi bila v prvi vrsti vzgojna edinica, je zaradi krize in kapitalističnega družabnega ustroja v razpadu ter kvas za mnogotero življenjsko zagrenenost zakoncev. Mož, ki je izgubil delo in zaman išče zaposlenja, iznaša svojo nejevoljo nad ženo in otroki, rentaći, kolne, — poštena zakonska zvestoba se umika pred nevzdržno bolečino gladu, tenke trpinske roke žene se tresejo samo še za golo življenje...

Pa tudi sicer je današnji gospodarski sistem docela izpremenil obliko in lice družine. Družina danes ni stilno in vsebinsko to, kar je bila nekoč, ko je predstavljala državo v malem, bila steber civilizacije tako v gospodarskem, industrijskem, ekonomskem, pravnem in sociološkem oziru.

Kakor ni bilo mogoče zadržati fevdalno-cehovskega ustroja družbe, tako danes ni mogoče zadržati vseobče industrializacije, tehničnega napredka ter v nekaterih državah že izvedene občestvene uniformizacije. Družino ne upropašča danes le socialno-gospodarski red, temveč ves avtomatizem civilizatorične kulture. Proces industrializacije je zlasti zakonski ženi odvzel prevažno vlogo in pomembnost v gospodinjstvu in njeno centralno delovanje znatno omejil. Tkanje obleke za družino, izdelovanje sveč, mila in drugih prepotrebnihsakdanjih stvari je bila izključno skrb gospodinje, tako da je bila žena glede domače proizvodnje in domačega gospodinjstva za socialno skupnost rodbinskih članov nenadomestljiva centralna avtoriteta.

Ta vnani gospodarski preobrat in industrializacija, ki se je vršila polagoma skozi vse 19. stoletje in dosegla sedaj vrtočlave višine, je samo ena komponenta, ki je razdirajoče vplivala na družino. K temu pride še duševna razdvojenost kot znak te dobe in nevzgojenost zakoncev, ki nista duševno zrela za skupno življenjsko pot in borbo.

Nešteta nasprotja med zakoncema nam izpričujejo, da zakon razjeda ne le gospodarska stiska, ampak vse močnejše in občutljiveje duhovna kriza, ki je do temeljev omajala družino. Gospodarska stiska je seveda vsa ta nasprotja podkrepila. Ločitvene pravde se vedno bolj gromadijo.

Lani je bilo v Ljubljani izvedenih 137 sodnih ločitev zakonov, od januarja do junija 1935 pa 80. V Mariboru leta 1934 vsega skupaj 167, prvo poletje l. 1935 pa 94 ločitev zak.; v Franciji n. pr. pa v prvem trimesečju 1935 4296. — A še mnogo bolj porazna pa bi bila n. pr. statistika o padanju rojstev.

Če pomislimo, koliko trpe nedolžni otroci ločenih staršev, ki ne razumejo, zakaj sta se razšla oče in mati in ki jim zla slutnja o starših kakor mrzla, zlobna roka trga iz srca vso otroško spoštljivost do staršev, — in kako se to lahkomišlno postopanje ločencev maščuje ravno nad nedolžnimi otročiči, je že to dovolj močen ugovor zoper ločitev zakonov.

Ta porast zakonskih ločitev z vsemi žalostnimi posledicami postaja vprav že epidemija, dasi se moderne države trudijo z raznimi odredbami to zaježiti in zopet vzpostaviti družino. Revnim novoporočencem je Nemčija dajala celo majhna posojila.

Notranji položaj družine zahteva, da ni družina pojmovno zgolj nekaka socialno-ekonomska skupnost rodbinskih članov, temveč zakramentalno idealizirana zajednica. Družina, ki je oprta na verske in etične vrednote, bo tvorila zanesljiv fundament organske celote in nerazdružnosti. Nikakor pa se nasprotja med zakoncema ne bodo izgledala samo z narodno-političnimi namerami ter kakimi denarnimi subvencijami. Resda je treba nujnih socialnih reform v prilog družine, povišanje plače družinskim očetom itd., toda v tej časovno izredni dobi je treba tudi več psihološke povezanosti med zakoncema, nove ideologije, v globino segajoče etike, ki stoji nad časovno gospodarskimi potrebami, globjega duševnega soglasja, nove tipične, organsko trdne oblike nego zgolj vnanje ekonomske odvisnosti in individualistične ekonomske morale.

Ker so se povsem izpremenili proizvodjalni in socialni pogoji družine ter je družina vezana danes v pretežni meri zgolj na proizvodnjo trga, je ta proces prehajanja domače proizvodnje v roke kapitalizma vplival tudi na družabni razvoj, spremenil človekov odnos do doma in preustrojil njegovo miselnost.

Tiste tople domačnosti in domačih prireditev v družini nedostaja, človekovo osebno življenje doma je postalo nevažno, čimdalje manj časa ima za dom, čedalje manj se zavedajo zakonci osebne odgovornosti do tega doma in družine, socialni red jim določa ure dela izven doma, t. j. v uradu, tovarni itd., razmerje med možem in ženo je češče le prisilno životarjenje drug ob drugem, ker je zakon prečesto zlorabljen v kupčijske svrhe, ljubezen pa podrejena stremljenju, povzpeti se družabno višje, — ti in pa naštetih drugi razlogi povzročajo, da se ti zakoni tako pogosto krhajo. Zakoncema manjka tiste globoke oduševljenosti in soglasja, ki lije iz žive notranje ljubezni in notranjega spoštovanja drug do drugega.

Kavarne, kino itd. naj nadomestujejo nekdanjo prijetno domačnost in domače prireditve, čedalje bolj izgubljata zakonca tla pod seboj. Iz takih razmer ni čudno, da se razvija med zakonskima drugovoma neko posebno razmerje: mož je v lastnem domu tujec; žena pa ne domačica ne tujka.

Duhovni razvoj družine zavisi danes torej od premnogih življenjsko važnih vprašanj in naziranj, ki segajo do korenin duše. Neskladje vsega človeštva, ki je v teh vprašanjih prav tako nebogljeno kot otrok, pušča vidne sledove v vseh kulturno-vzgojnih panogah; tem silneje pa se to maščuje nad družino.

Pedagogika si mora z vso iskreno pripravljenostjo prizadevati, da najde kmalu nove socialne norme, ki se zlagajo s sedanjim spremenjenim načinom življenja, da neskladja, izvirajoča iz tega sodobnega življenja in vzgoje, izravnava, da ponotranji in poduhovi vso človeško družbo, škodljiva razočaranja omili in dá človeku nove trdne ideale ter novo vsebino njegovemu delu in ciljem.

A največjo funkcijo imej družinska pedagogika, ki z življenjsko polnostjo in zrelim socializmom obujaj osebne in etične vrednote zakoncev in povečuj žetev osebne veličine, duševno lepoto in duhovno viteštvo zakoncev, krepí in ojačuj v družini dobro voljo, oživljaj duha zakramentalnosti in nedotakljivosti zakona, obujaj velikodušnost, značajnost in samopožrtvovalnost zakoncev zoper togo in izracionalizirano psihiko sedanje dobe, kajti le, ako bodo starši s a m i v z g o j e n i, bodo znali svoje otroke prav vzgojiti.

Listek

Iv. Hribski

Več sočutja do človeka

Priznamo, da so bili časi, ko so šle nadzorno-upravne oblasti učiteljstvu na roke celo v gmotnih pogledih, uvažujoč slabe učiteljske plače. Poznal sem več šol, na katerih so bili zakonski učiteljski pari nastavljeni, ki jih seveda niso trgali narazen s premestitvami, dalje sem poznal šole, na katerih so služili oče in sin, ali oče in 2 hčeri; tudi tako šolo sem poznal, kjer sta služila brat in sestra. Vzajemno gospodarstvo jim je olajšalo materijelno stran življenja, odtod je izvirala zadovoljnost in harmonija v poklicnem delu. Kjer pa je složno vzajemno delo v šoli, tam so na dobrem glasu. Materijelna udobnost pa je važna tudi v pedagoškem pogledu, ker le učiteljstvo, ki je prosto morečih materijelnih skrbi, se more z vso dušo posvetiti svojemu poklicnemu zvanju, za kar je v prvi vrsti tudi plačano v smislu zakonitih določil.

Pa posezimo nekoliko v učiteljsko življenje brata in sestre, ki sta učiteljevala v nekem lepem kraju naše Dolenjske, imajoče svoje posebne lepote, čeprav še mnogim nepoznane. Že kraj sam ju je osrečeval, kjer ju je objemalo milo dolenjsko podnebje, ki je tako mehko v zgodnji pomladi in pozni jeseni. In že sonca samega sta bila vesela, ko je kot prijetno opojno mamilo budilo spomladi dehteče cvetje breskev in marelic, jeseni pa spreminjalo listje drevja v pisane barve stoterih nijans. V poletju pa ju je vezalo na kraj zlato žitno polje, razprostirajoče se izven senčnih, plodonosnih sadovnjakov — daleč okrog

lepe kmetske vasi. Skoraj še novo šolsko poslopje, z lepo urejenim šolskim vrtom, udobnim stanovanjem ju je istotako priklepalo na kraj in budilo v obeh veselje do dela v šoli in izven šole. Prvenstveno sta se posvečala šoli, kar je že vsak lajik, stopivši v šolsko poslopje, lahko opazil na raznovrstnih učilih, urejenosti in opremljenosti učnih sob, na snagi in redu, ki je bil viden, kamorkoli si se ozrl. Za šolo pa si videl šolski vrt, ki je bil vzorno urejen v ekonomskem in estetskem pogledu. Poleg sadovnjaka lepa drevesnica, zelenjadne in cvetlične grede, poln čebelnjak in lepa vrtna utica, v kateri sta po končanih učnih urah v bratski vzajemnosti delala načrte za čim plodovitejše učno in vzgojno krajevno delo. Vrt jima je bil polovica življenja. Brat ga je negoval in oskrboval pred vsem s praktičnih vidikov, sestra z estetskih. Sadovnjak, drevesnica, zelenjad, čebelice — to je bilo bratovo, cvetličje sestrično. Dela sta imela oba obilo, žela pa sta zanj tudi plačilo. Njun ugled je rasel med ljudstvom od leta do leta. In kako bi tudi ne? Podarjena drevesca so otajevala okorna moška srca, podarjene cvetke pa so odpirale ženska srca, da so se zatekala k učiteljici, kadarkoli so si zaželeli lepih rož, naj si je že to bilo ob veselih, slavnostnih ali žalostnih dogodkih v fari. Za primeroma majhen trud, vendar velik učinek. Ljudstvo ju je bilo vzljubilo. Žela sta vsestransko priznanje in zaupanje. In kdor doseže to, ta šele lahko seje in žanje. Sedaj sta stopila tudi iz šole ter se poprijela še izvenšolskega dela. Z domačim duhovnikom sta stopila v delovno duhovno zajednico, čije edini namen je bil, dvigniti ljudstvo umsko, moralno in gmotno. Radi tega sta pa slabo naletela.

So po vaseh ljudje, ki poleg sebe ne trpijo uglednih, delovnih osebnosti. Največji trn v peti pa so jim navadno učitelji in učiteljice. Denuncirali so ju radi izvenšolskega dela, češ, da bosta poklerikalila vso okolico, da nista politično zanesljiva itd. In posledica? Prestavljena sta bila, četudi je ogromno večina ljudstva storila vse, da bi ju še obdržali v kraju. Pomagalo ni vse nič. Morala sta proč iz kraja, v katerem sta bila ustvarila lepo harmonijo med vsemi vzgojnimi činitelji: cerkev, šola, dom. V normalnih razmerah bi človek pričakoval, da bosta odlikovana — pa sta bila degradirana. Bolelo ju je. Naravno — sestro še bolj kot brata, ker je bila mehkega, ranljivega pa silno dobrega, toda plahega srca. Korakajoč v novi hribovski kraj po strmih bregu in kameniti poti, so jima silile njune misli nazaj v dolino, v kateri sta več let zadovoljno živela in uspešno delala v šoli in izven šole. Skrb in bojazen sta njima kljuvala v srcu, češ, kako neki naju bodo sprejeli v novem službenem kraju — naju pregnanca. Nič čudnega, če jima je bila glava težka, roke trudne, noge lene. Pa ju je ljudstvo sprejelo z veseljem, ker je že bilo obveščeno, da dobi učitelja-ico z dušo in srcem. Natrte duševne moči so se jima polagoma vrnile. Oprijela sta se tudi tu šole in mladine v splošno ljudsko zadovoljnost. Vkljub vsej dobri volji, pa sta le čutila, da nimata na hribu več tiste energije, ki sta jo imela še v dolini. Zavest, da sta bila po nedolžnem prestavljena na slabše službeno mesto, jima jo je vzela. Posebno sestra je trpela na zrahljanih živcih. Ni se mogla otresti misli, da sta bila poslana v hribe zgolj iz škodoželjnosti nekaterih in grde tovariške zavisti. Večkrat so ji rojile po glavi misli, kako je mogoče, da oni, ki zahtevajo individualno postopanje z učenci, ne uvidijo te potrebe tudi pri učiteljih. In res! So učitelji — še več pa je učiteljic, s katerimi mora biti človek (pa tudi oblasti) skrajno obziren, ker so silno občutljive, lahko ranljive že po neprijaznem pogledu, kaj šele po grdi besedi. Nasprotno pa jim vlije poguma že samo zadovoljen pogled. Upravitelji, nadzorniki in vsi drugi šefi bi se pač morali seznaniti tudi s psihologijo učitelja — posebno še s psihologijo žensk-učiteljic. S tem znanjem bi marsikakšna »grenka« izostala. Pa k stvari. Brat je sestro razumel, bodril, opogumjal. Dokler je bila pri njemu, je vzdržala. Križ se pač lažje nosi na dveh ramenih. Pa je prišlo, da je brat dobil službo zopet v dolini. Tudi njegove sestre so se usmilili in jo predstavili v dolino, toda nič več

k bratu, temveč drugam. S tem pa je bilo presekano življenje na dvoje, odžagalí so vejo od drevesa. V novem službenem kraju ni bilo človeka, ki bi jo razumel, ali da bi se vsaj malo zanimal za njeno notranjo duševno občutje. Bolelo in žgalo jo je to. Prosila je, naj jo dajo zopet nazaj k bratu. Zaman! Prošnje niso hoteli ali pa mogoče niso mogli rešiti ugodno. Dobijo se namreč pa tudi ljudje, ki v pisarniških poslih otopijo in zgubijo občutje za vsebino prošenj ter jih odlagajo a. a., kot druge spise in dopise, v katerih so zgolj kaka tekoča poročila. Ne rečem, da so vsi taki, poznam pa jih, ki ob prejemu prošnje kaj malo pre-mišljujejo — kakšno fizično ali še hujše duševno trpljenje jo je rodilo, medtem ko bistrourni že po slogu in pisavi spoznajo resničnost in uvaževanje vrednost prošenj. Človek ne sme biti človeku le kruta številka ali figura na šahovski deski. Človek je živo bitje, zato zasluži, da se ž njim kot takim tudi postopa. Še danes bi nemara živela ta meni nepozabna dobra slovenska učiteljica, ako bi se bilo ž njo ravnalo tako, kot bi bilo to potrebno njeni duševni dispoziciji.

Etbin Bojc

Knjige Slovenske šolske matice za leto 1934

Troje knjig nam je letos dala SSM: Pedagoški zbornik (XXX. zvezek). Pedagoški zbornik prinaša sledeče razprave in članke: O temeljih državljanske vzgoje (dr. K. Ozvald), Kakšno vzgojo zahteva gospodarstvo od sodobnega človeka? (dr. St. Gogala), Žena in njen pomen v celoti sedanje kul-ture (Iva Šegula), Otrok in knjiga (M. Senkovič), O vzornem otroku (Milica Stupan), Moji spomini iz prejšnjih let (dr. J. Bezjak). Pri njem se hočemo neko-liko dalje pomuditi, ker prinaša prav zanimive misli.

S kulturnega vidika je prof. dr. Ozvald strnil klene misli iz svojega bo-gatega spoznavnega in pa pedagoško-slovstvenega sveta o temeljih držav-ljanske vzgoje, ki bodo gotovo pripomogle k razjasnitvi in poglobitvi ter pravilni usmeritvi zadevnega danes tako aktualnega vprašanja. Naj poberemo iz tega sestavka nekaj vodilnih ugotovitev! »Država«, pravi avtor, »ni kak sa-mosvoj malik, temveč je v povsem organski zvezi z življenjskimi torišči, kakor so: gospodarstvo, znanost, pravo, religija, vzgojstvo, šola itd.« (str. 7). Ona je »nujno potreben organ življenja (ne »aparatt«!). Oblast in pa pravičnost se morata skladati v njej. Država »ni v bistvu nič drugega, nego najgloblja in enotna volja naroda, se ohraniti in pa se udejestvovati«. A državljanska vzgoja ima »nalogo, otroka in mladostnika pa tudi odrasleca ravnati tako, da bo iz lastnega uvidevanja in iz lastne volje, ... vsikdar to storil, oziroma opustil, kar zahteva prid države.« — »Državljanška vzgoja« oblikuj človeka, ki bo prav s teh živ-ljenje oplajajočih vidikov (prepričanje svetovno naziranje, načela...) — brez zamrže »presojal ljudi, kateri so mu nadrejeni ali podrejeni...« (str. 9). — Kdor ni že sam od sebe dober ali pa se ni naučil biti dober, pravi človek, ta ne bo nikoli dober državljan«. »A prve, življenja sposobne kali za »dobrega« človeka poganjajo največ iz — rodne zemlje in njenih tradicij. To je povsem naravno! Narodni pregovor točno pravi, da nikdo ne more iz kože skočiti, hočem reči, da je v naši državi vsakdo po rojstvu in vsaj po prvi vzgoji ali Slovenec ali Hrvat ali Srb...« (str. 10). »V tem smislu daleko in globokogledno naglašá naš Oče domovine kralj Aleksander I. v znanem manifestu, da pojem Jugoslovan nikdar ne izključuje pojmov Srb, Hrvat, Slovenec.« — Državljan biti se torej ne pravi nič več in nič manj nego biti — sonositelj države pa organski del v njeni celoti. (str. 11.) Nato naniza prof. Ozvald še nekaj dejstev glede možnosti in mej, »s katerimi mora računati državljanska vzgoja«. Tako ugotovi, da »se praktični in kaj uspeha obetajoči »tečaj« državljanske vzgoje, kajpa, če so pogoji dani, pričjenja šele takrat, ko je prišel čas, da človek, rekel bi, z državo živi — zlasti v svojem poklicu. A šola nima te naloge, da bi naj

ustvarjala dodelane državljanke, ako bodi v tej besedi res kaj stvarne vsebine.« — »In državi bo šola tukaj največ koristila tedaj, če ostane v svojih mejah ter otroku in mladostniku vzbuja smisel in zanimanje za vse stvari sodobnega življenja: osobito pa, če jima, vse po njuni zrelosti, pomaga tudi do uvidevanja, da je pravi državljan biti dozorelemu kulturnemu človeku tako neizgibna potreba kakor: gospodarstvo, poklic, rodbina, socialni položaj, tovarištvo, resnica, umetnost, vera v nevidni svet, svetovno naziranje... — Hiša se ne prične zidati na slemenu, ampak jo šele končujemo s streho in dimnikom. In šola ima le polagati čim trdnjše temelje, na katerih se naj pozneje, v življenju gradi čvrsta stavba res državljanske vzgoje.« (str. 12.) Dom lahko k državljanski vzgoji mnogo pripomore. »Ako nam je kaj do državljanske vzgoje, ki bi res bila dobra, tedaj moramo najprej poskrbeti, da zopet ozdravi — rodbina, ki je danes že hudo bolna, zlasti na želodcu!« (str. 14.) »In pritegniti je pač i (protestantu) Spregerju, ki naglašja, da »država kot vnanje oblastni institut niti danes ne more več pogrešati pomožnega dela cerkve, kolikor to delo oblikuje mišljavo ter goji vest.« (str. 15.) Še obsežnejša pa je razprava dr. Stanka Gogala o temi:

»Kakšno vzgojo zahteva gospodarstvo od sodobnega človeka«, ki jo je pred dvema letoma razpisala SŠM z nagrado TOI zbornice v Ljubljani. Najprej poda v njej docent dr. Gogala psihološko strukturo gospodarske kulture v odnosu do človeka, pri čemer pravilno nakaže obojestransko razmerje med človekom in gospodarskim redom ter gospodarskim objektivnim duhom. S tem dejanjem, ko je postal objektivni duh gospodarstva deloma last nekega subjekta in torej njegov subjektivni duh, se začne drugo razmerje med gospodarstvom in človekom, v katerem je gospodarski red zavisen od subjekta.« (Str. 23.) Iz »načela gospodarskega življenja, da ne vlada gospodarstvo nad človekom, temveč človek nad gospodarstvom« (str. 27), izvaja pisec odvisnost gospodarstva od človekove vzgoje. Nato obravnava vprašanje, kakšno vzgojo zahteva od sodobnega človeka naš sedanjí gospodarski red, kar vzporeja z vprašanjem, kakšno vzgojo zahteva od človeka objektivni gospodarski red, pri čemer prikaže nekatere glavne podzavestne in gonske plati gospodarskega duha ter odnos tega duha do ostalih kulturnih področij in do človeka. Po tako podani analizi vladajočega gospodarskega subjektivnega duha, poudari še nekatere značilnejše (in pomembnejše) poteze gospodarskega duha z vzgojnega vidika, pri čemer ugotovi, da mu manjka duhovne kulture. »Kratko rečeno je to zahteva po skrajno pametnem človeku, v katerem živi edino gospodarski vidik in interes in ki se je navadil gledati vse življenje in njegove probleme s tega praktičnega in v pridobitnost usmerjenega duha.« (Str. 49.) Končno razmotriva vprašanje, kakšno vzgojo zahteva od človeka objektivni gospodarski duh (drugi del celotne razprave). Tu izlušči vzgojno zahtevo: človečnosti; gon po izživetju, ki naj vrednost človeka določa meje; socialni gon; stvarnost in resnost doživljanja; dobrotu in ljubezen ter potrebnost in dolžnost po dejanski ljubezni do bližnjega; poštenost. — Pisec rabi večkrat izraz »uvideven« v pomenu razviden (evidenten!); a uvideven je lahko le človek, zato bi bil bolj primeren izraz: uviden odn. razviden. — Zaključí z besedami: »Vem, da je vse to za enkrat le teoretiziranje, vem pa tudi, da bi se obstoječi gospodarski red bistveno izpremenil, če bi se nam posrečilo vzgojiti novega gospodarskega človeka.« (Str. 56.) Seveda ta človek bi bil celi človek in ne le ali pretežno gospodarski, ker bi moral vsak čas gospodarske interese, ki so sami po sebi sebični, vezati z etiko pravičnosti in ljubezni do bližnjega ter morda še pristati na Kristusov rek, da »človek ne živi samo od kruha«... ter, da »naše kraljestvo ni od tega sveta«... Tako bi pa postal že duhovni človek, ki bi bil do gospodarstva in njegovih dobrin le še sredstveno usmerjen. Le tak človek bi na pravilen način izpremenil sedanjí gospodarski red, ker

bi bil v stanu prisluhniti in spoznavati Njega, od katerega izhaja in od katerega se oddaljuje v sodobnem kaosu, ko so mu postale gospodarske vrednote edini in zadnji namen, na škodo njegovi človečnosti. — Iva Šegula je prispevala »drobno misel k velikemu problemu« o ženi in njenem pomenu v celoti sedanje kulture. Naj navedem k temu lepemu članku nekaj pripomb! O tem vprašanju govorimo »sine ira et studio«, a stališču, ki ga zavzame zdaj moški zdaj ženska, kljub vsemu najboljšemu prizadevanju ne moremo zabrisati pripadnosti k spolu in s tem pristranosti. To je i avtorico tega članka dovedlo, da meče krivdo glede razsula današnjega zakona in družine na moža: »Mož... je odpovedal. Nemir modernega življenja ga je izkoreninil...« (str. 62 sr.). A žena: »Šla je sama na delo in si začela ustanavljati svoj dom. Branila se je« (istot.). Četudi bi ta ugotovitev utegnila odgovorjati resnici, kar bi bilo razumljivo iz dejstva, da se je mož izgubil v zunanjih opravilih, ki so le posredno zvezana z domom, in ni več našel nazaj do doma, kjer je ostala žena (a tudi sodobna gospodarska kriza na splošno tega ne more opravičiti!), vendar je še mnogo globlji razlog v prapočelu vsakega zakona in družine: v erotični ljubezni zakoncev, česar članek ne omenja. Da erotična vez dveh, ki se danes vzameta v zakon in stvarjata družino, ni dovolj trdna, zdrava in živa, se lahko takoj prepričamo, če malo zaokrenemo glavo po svoji okolici. Tu pa ni vzrok in krivda ne na možu ne na ženi ali pa vsaj na obeh enako, temveč na sodobnem duhu časa in pa morda na tistih pedagoških činiteljih, ki vrednote te naravne erotike soživljanja dveh kot predpogoj bodoče močne družinske skupnosti niso znali dovolj doživeti, da bi jo mladi ljudje zaživel po njih in si jo osvojili v taki meri, da bi mogla urediti in zasidrati njih življenjsko kulturno delo. Zato tudi še tedaj, »ko bo mož opravljal svoje moško delo in nosil zanj odgovornost, in ko bo žena opravljala svoje žensko delo in nosila zanj odgovornost« (str. 64 zg.) ne bo »bolje« v tem oziru; reforma zakona in družine ne more biti uspešna brez upoštevanja, važnosti erotičnega zaživljanja v dveh. To danes nekoliko zavira sodobna gospodarska kriza (z brezposelnostjo!), več pa morda še neki nepoglobljen in ne izčiščen tradicionalen duh glede teh in podobnih stvari pri nas, o katerem dokazuje i dejstvo, da nimamo o razmerju fanta do dekleta ozir. moža do žene malodane nikake potrebne knjige in da tudi vzgojni činitelji niso bili in niso kos pokreniti erotično doživljanje v pravo, zdravo smer, kar velja za deželo in preprostega človeka kakor za mesto in izobraženca. Zdaj ko nam sodobna civilizacija siloma ruši »kitajski zid« tradicijske morale, bi bil potreben močen zgled, ki bi pritegoval, bi bil potreben vodnik tu in tam, oseben kot v obliki knjige, da bi se preprečilo vse gorje in zlo, ki ga gromadi dan za dnem preslabo spoznanje in zaživetje teh osnovnih življenjskih vrednot. (Dalje.)

Iz društva

Občni zbor Slomškove družbe

Letošnji občni zbor Slomškove družbe, združen s predavanjem, se je vršil 26. avgusta t. l. Ni bilo treba posebnih vabil, ne večje agitacije, da se je ta občni zbor in zborovanje izvršilo ob tako številni udeležbi in v tako lepem razpoloženju. Ob 9. uri so se udeleženci zbrali k sv. maši v frančiškanski cerkvi, kjer so, s celo cerkvijo vred, prepevali med sv. mašo prelepe pesmi z evharestičnega kongresa. Po sv. maši so napolnili dvorano Akademškega doma, ki je bila mnogo premajhna in so morali mnogi ostati na hodniku ker niso dobili več prostora.

Predsednik Strukelj je otvoril zborovanje s primerno sproščenimi besedami, pozdravil vse udeležence od univerzitetnega profesorja do učiteljic ročnih del in otroških vrtnaric. Omenjal je, da smo pričakovali, da se bodo vrnili na stara mesta vsi, ki jih je zloba z njih pregnala, a ker se to doslej ni zgodilo, upajmo, da se bo v najkrajšem času. Naš princip je: stare krivice popraviti, novih ne delati!

Pozdravlja tudi prvomestnika Krščanske šole dr. Dermastia, univ. prof. dr. Gosarja, navzoče profesorje, katehete, duhovščino in redovne sestre.

Dr. Dermastia pozdravi zborovalce v imenu Krščanske šole, ki je s Slomškovo družbo prava posestrima, saj se skupno borita za krščansko šolo in vzgojo. Društvo Krščanska šola je vedno čutilo v dobrih in slabih časih s Slomškovo družbo, čutilo tudi zlasti tedaj, ko je trpela velike krivice. Čestita vsem, ki so trpeli in še trpe, zlasti predsedniku (velik aplavz). Naša srca niso maščevalna, žele le pravice. Zavedajmo se, da s krščansko vzgojo in šolo najboljše služimo narodu in državi!

Tov. Erjavec se zahvaljuje Slomškovi družbi in še posebej predsedniku, za vse, kar je za preganjane storila. Zdi se, da imajo le-ti edino v Slomškovi družbi svojega zaščitnika.

Po teh pozdravih je predsednik dal besedo predavatelju univ. prof. dr. Gosarju, ki je predaval o temi »Osnova sodobne socialne vzgoje«. Ker bo predavanje izšlo v celoti, ne bomo danes poročali o njem. Zadostuje naj ugotovitev da so poslušalci kljub hudi vročini z napetostjo sledili izvajanju govornika in mu vneto pritrjevali zlasti, ko je na praktičnih primerih pokazal, kako naj se prava socialna vzgoja začne, razvija in dovrši, ko vzgoji prave socialno čuteče ljudi, ki delajo nesebično in v luči Boga.

Drugo predavanje tov. R. Pečjaka je zaradi pozne ure na željo zborovalcev ostalo za prihodnje zborovanje.

Pred prehodom na dnevni red občnega zbora je predsednik predlagal udanostno brzojavko knezu-namestniku, kar so zborovalci sprejeli z velikim navdušenjem in plaskanjem.

Sledil je občni zbor s tajniškim, blagajniškim, uredniškim in nadzorstvenim poročilom, ki so jih zborovalci z odobravanjem sprejeli.

Pri volitvah, ki so se vršile na predlog zborovalcev z vzklikom, je bil izvoljen stari odbor, namreč: predsednik Štrukelj, v odbor pa: duh. svet. A. Ažman, duh. svet. A. Čadež, univ. prof. dr. Jos. Fabjan, učit. P. Lavrič, strok. učit. A. Lebar, ban. š. nadz. v p. F. Lužar, strok. učit. A. Ojstriš, šol. uprav. M. Sadar, učit. J. Wagner in J. Vider. V nadzorstvo oz. pregledništvo: šol. uprav. I. Labernik in uč. I. Cegnar, v razsodišče: šol. uprav. J. Slapšak in šol. ravn. R. Pečjak.

Po volitvah in kratkih slučajnostih je novi predsednik zaključil zborovanje z mislijo na evharistični kongres, naj Kristus kraljuje, zmaguje in vlada med nami.

A. L.

Poročilo urednika

Delovanje društva se navadno zrcali v svojem glasilu. To pa ni samo prostor, kjer se zbira gradivo in dajejo svetle strani za javnost, temveč, da se izraža in čisti razno naziranje članstva in drugih. Valovanje življenja, ki gre v tolikih obrisih mimo vsakega, ima pogost izraz v člankih, odstavkih, poročilih, noticah itd. Zelo se občuti pomen besed starega grškega misleca Heraklita, da vse teče. — Vobče je danes razno razmotrivanje preveč analitično, premalo pa sintetično; individualnost vsakega pisatelja rodi svoj stil. Včasih je težko presoditi pravo vrednost spisa, ker so tudi pisatelji pod vplivom okolice in dela vsakdanjosti. Drugače skoraj biti ne more. Tudi za pisatelje velja, da bo

čez veliko postavljen le oni, ki je zvest v malem in tedaj tudi primerno pazi na malenkosti. — Izmed praktičnih stvari smatram za zelo važno razpravo J. Tavžlja »Poslanstvo mladinskih pevskih zborov«, kjer so poudarki, kako bi se pevska metodika dobro uporabila in kje je zgrešena. Od njeja je tudi sicer kratka, a jako primerna moderna učna slika »Teden dni strnjenege pouka«. Za praktičen pouk v šoli je izredno važen članek izkušenega učitelja Franca Petriča z naslovom »Učitelj — praktičen metodik«. V tem članku so nasveti, kako se pri raznih predmetih na najuspešnejši način poučuje ter dobi ugled pri učencih in celo občanih. »Učitelj bodi torej učitelj v pravem pomenu besede« itd., tako navaja že v uvodu članka, v letošnji številki 1—2. K temu članku bi uvrstil kratek članek iz dušeslovja »Opazovalne vaje«, ki ga je poslal učitelj Franjo Čiček. Prav je bilo, da je P. Golobič nekaj predstavil »Iz šolske torbe«. — Poleg takih praktičnih sestavkov so izšle v listu prav lepe razprave profesorjev dr. L. Sušnika, E. Bojca in E. Deisingerjeve, na katere pozorno gledajo učeni možje. — Z ozirom na II. jugoslovanski evharistični kongres je izšlo več člankov verske vsebine. Marljiva opazovalka sedanjega šolskega življenja Kristina Hafner je krepko utemeljila pomen verske vzgoje in samovlade v vzgoji. Župnik Filipič Ivan je sestavil razpravo z naslovom »Učna in vzgojna načela delovne šole in ista načela sv. Janeza Boska«. V tej razpravi so zajemljive sodbe in primerjave o delovni šoli. Vzgojna metoda tega svetnika se v glavnih potezah čudovito vjema z modernimi izsledki pouka. — Ivan Hribski je vedno pazil in vpraševal, kdaj izide »Slov. Učitelj«, da bi vanj kaj izročil za listek. Letos je imel smolo, da mu je en listek cenzura odstranila. Pa upajmo, da pride z novim gradivom v naše uredništvo. — Izmed rubrik se mi je v zadnjih letih posrečilo pestreje razpredeliti gradivo na dušeslovje, biologijo i. dr. Vendar pa ne morem iti prav zadovoljivo dalje, ker je premalo naročnikov — seveda plačujočih — in gre skoraj ves denar največ v tiskarno. Večkrat manjka rokopisov, drobnih beležk prav iz osnovnega šolstva, a urednik nima čarovniške moči, da bi kar ukazoval z zagovorom »Miza, pogrni se! — Dokaj pozornosti sem obračal književnosti in priobčeval razne ocene. To je važno za spoznavanje tekočega slovstva in ker ljudje in knjižnice po navadi le tiste knjige kupujejo, o katerih vedo za oceno. — Pri današnjem poročilu pristavljam še, da je list prejel posebno priznanje od »Društva narodov«. Letos — meseca januarja — me je iznenadilo francosko pisano pismo iz Geneve, in sicer od šefa ondotne biblioteke. Tu se zahvaljuje, da jim pošiljam »Slov. Učitelja«, ker jim je ta revija prav koristna pri delu v sekretarijatu; uredniku zagotavljajo svoje odlično spoštovanje.

Knjižnica Slomškove družbe se vedno nekoliko pomnožuje. Sedaj je nastanjena na Tyrševi cesti št. 17 v stanovanju šol. upravitelja Lavriča in gosp. univ. prof. Fabjana. Izpopolnujem jo največ sam, da jo zalagam z raznimi strokovnimi listi, ki prihajajo v zamenjavo za »Slov. Učitelja«. Dodajam sam tudi razne knjige, posebno nekatere take, ki jih prejemam v oceno. — Knjižnica je težko uporabna za druge, ker ima premalo vezanih knjig. Katalog je le deloma napravljen, popolnoma ga pa ni mogoče napraviti, dokler niso knjige vezane in dokler niso omare bolj dostopne v posebnih sobah. Zbira se lahko vse vsaj za kake boljše čase in pa, ko se bodo dobili v ta namen zadostni prostori.

Književne vesti

»Mladinska matica«. Sekcija J. U. U. »Kresnice«. »Kralj Honolulu«. »Pastirci«. Mladinska matica v Ljubljani je izdala ob »Po lepi Sloveniji«. Vse knjige nudijo raz- sklepu šolskega leta sledeče štiri knjige: novrstno berilo za mladino in so bogato

ilustrirane. Mladinski list »Naš rod«, ki izhaja v Ljubljani osemkrat med šolskim letom, prinaša leposlovne članke in druge doneske iz življenja mladine. Mladinska matica deluje 8 let in je izdala v tem času 6 letnikov »Našega roda«, 31 knjig rednih in 3 izrednih publikacij v skupni nakladi ok. 800.000 izvodov. Letošnje publikacije so izšle v nakladi 21.100, slikanica pa v 21.500 izvodov. V isti nakladi je izhajal tudi »Naš rod«. Za »Naš rod« in 4 knjige rednih izdaj plačajo naročniki 22.50 Din, in sicer v mesečnih obrokih po 2.50 Din. Kljub krizi je število naročnikov naraslo za približno tisoč.

Za Inkovim smaragd. Spisal S. Scoville ml. Poslovenil P. Holeček. Ilustriral D. Klemenčič. Založila Družba sv. Mohorja v Celju. — Ogradje povesti je približno tole: Družba, ki jo tvorijo profesor Sivec, stari lovec Tomaž, dva mlada skavta Vilče in Rok ter en zamorec in Indijanec, se odpravi na dolgo in težavno ekspedicijo, da poišče predragoceni smaragd nekdanjih vladarjev indijanskih rodov v Južni Ameriki, Inkov, ter za neki živalski vrt nabavi primerek redke strupene kače. Družba potuje pa morju, po veletokih in rekah, preko brzic, potem peš vedno globlje in v vedno bolj nevarne in nepreiskane pokrajine, končno na visoke gorske planote, skozi propadla mesta nekdanjih mogočnih Inkov do Inkovega jezera, kjer na njegovem dnu dobé oni dragoceni skrivnostni smaragd, radi katerega so šli na tako smrtno nevarno pot. Obenem si je tudi profesor za svoj vrt oskrbel primerek one strupene kače. Te zunanje zgodbe, ki se ne dajo opisati z nekaj besedami, niti zdaleka ne morejo podati vse raznovrstnosti presenetljivo pestrih in nenavadnih napetih dogodivščin, ki jih doživlja ta pisana družba v ameriških gozdovih, na rekah, na stezi smrti, na visečem mostu preko brezdanjega kanjona, v taboriščih, pri brzicah, na lovu, pri zabavi, delu itd. Pred nami zaživi vsa, kar neverjetna čudovitost tropične narave s svojim rastlinstvom, živalstvom in prebivalstvom. Vsaka stran nam nudi polno novega, če ne v naravi, pa gotovo v življenju te pisane družbe skavtov, starih lovec in smešnih profesorjev. Ta družba se večkrat za šalo sporeče med seboj, pa vendar složno prenaša vse nezgode in nevarnosti med ljudožrci in letečimi ribami, v čolnu in v jamah med kačami, med roparskimi mravljami, aligatorji in kačami velikankami. Vse od prve do zadnje strani je nepretrgana veriga pisanih napetih zgodb, hrabrosti, lepote, čudes v naravi, prijateljske složnosti in poštvalnosti. Vrh vsega pa preveva knjigo še topel humor, ki pomaga nam in popotnikom skozi vse nevarnosti in neprijetnosti. — Knjiga je namenjena mladini od 13 do 16 let. — Cena: za ude broš. Din 18.—, vez. Din 27.—; za neude broš. Din 24.—, vez. Din 36.—.

Glas nedužnih. Časopis za pedopatolo-

gijo in pedagogiko specialnih šol in za socialno zaščito defektne mladine. V št. 4—5 so na 80 straneh članki: O neurotskim smetnjama govora, Državne i društvene institucije kao organi kriminalno-pedagoškog vaspitanja, O duševno zastaloj djeci, V boju proti jecanju (V. Mazi, Ljubljana), Nekoliko opažanja o radu pomoćnih odeljenja u Sarajevu, Izobrazba učiteljev gluhoemcev (Fr. Grm, Ljubljana), Vaje, s katerimi skušam doseči glas »r« (Matilda Podkrajšek, Ljubljana), Prof. dr. Petar Zenkl. Domaća in tuja bibliografija. Pregled tiska. Tuji pregled. Vesti iz organizacije. Iz življenja zavodov in šol. Osebnosti. — Uredništvo in uprava je v »Domu slepih«, Zemun, Župna 2.

Vera Stein-Ehrlich: Kolektivni rad u savremenoj školi, 1933.

Knjižarna »Minerva« v Zagrebu je izdala že nekaj brošur za knjižnico »nove pedagogike«. So to majhne, žepne izdaje z rdečim ovojem. Dobe se v Novi založbi.

Ta knjižica poroča o delu v veliki berlinski šoli s kolektivno metodo, na osnovi ameriške »projektne metode«. Načrt določa in razdeljuje predmetnosti: 1. fizika, kemija, tehnika; 2. biologija, higijena; 3. zemljepis, meteorologija, poljedelstvo; 4. zgodovina, gospodarstvo ter znanstvene ekskurzije. Učno osebje pozna le naslov učitelja (razrednika), šol. svetnike in ravnatelja. Profesor je le na univerzi. Katedra ni. Učitelj sede kjerkoli ali sedi ob oknu. Uro (pouk, ki se vrši v obliki seje) vodi določeni dijak, ki imenuje zapisnikarja. Razvija se razgovor (diskusija). — Potem navaja posamezne zglede in primerke metodičnega postopka za osnovno in srednjo šolo.

Vera Ehrlich: Individualna psihologija u školskoj praksi. Prikazuje šolsko prakso dunajskih individualnih psihologov, ki nam je že več ali manj znana.

Tretja knjiga te knjižnice »Metode Montesorija u školi« pa vsebuje zadnja izkustva italijanskih, holandskih in nemških šol. Najprej navaja historijat Montesorinih šol, ki so nastale pred 25 leti v Italiji kot deške šole, a so danes razširjene že po vseh delih sveta. Največ jih je v Holandski (okrog 70 s po 6 razredi). V Nemčiji jih je bilo do Hitlerja 15. V Amsterdamu se nahaja poseben Montesorij-licej. Montesorij je kot zdravnica slaboumne dece pričela svoje delo v Rimu; nato je začela poučevati učiteljice, otvorila seminarje in napisala knjigo: »Selbstständige Erziehung«. Posluhuje se sredstev intenzivnega treninga pri »svobodni koncentraciji ter »svobodnega etičnega napredka«. »Odgovitelj ne može i ne smije nikako drugčije, da se umješa, nego da pozorno i odano čeka« (»dijete stvara iz vlastite vitalne snage odraslog čovjeka«, str. 7). Zapazila je, da otrok po intenzivni koncentraciji prihaja v srečno razpoloženje, ki ga napravi sposobnega, da se prilagodi družbi, pravilom reda in discipline v svoji mali zajednici. Učenci

njene šole so tako koncentracijo nazvali »Montesori-fenomen« kot prafenomen samovzgoje in ključ za pravilni razvoj otroka, ki ga osvobajajo od neposrednega tutorstva (varuštva). — Seveda pa mora biti za to vzgojo primerno okolje. Tempo sedanjega življenja z napredkom tehnike je hitrejši in nemogoč za ritem otrok. Zato ga. M. zahteva otroško hišo, prostor, kjer otrok sam izbira svoj posel; samo obed naj bi bil omejen na uro, sicer pa bi otrok sam uredil vse. Vsi predmeti v šoli in na vrtu so dimenzionirani z ozirom na otroka, ki si naj vse sam uredi in pripravi. Kot gradivo za tako otroško šolo pridejo v poštev n. pr. lesene barvane palčice, leseni vali, razne tkanine, leseni okviri i. p. Naravno je, da samostojno urejena metoda ne more iti vzporedno ob vsakem času z drugo šolsko metodo. Samostalnost otroškega dela je pa glavni princip M. metode. M.-pedagoški smatrajo otroka za organsko bitje, ki se samo iz sebe razvija do harmonične osebnosti. Individualistična praksa je največja vrlina in hkratu slabost. Njena metoda je biološko orientirana. Zavrača fantastične igre, ker otroka zadržujejo na eni fazi razvoja. Pač pa je za življenje koristna stvarjalna fantazija. Metoda M. hoče nuditi otroku kar največ resničnega veselja in aktivnega dela. Uči pa risanje po kalupih in ornamentih, vsled česar je izražanje otrok le ovirano, kar se posebno odraža tudi pri vzgoji značaja. Disciplinarnost izhaja iz vsesplošnega interesa za delo (prim. str. 21!). M. je zavrgla tudi iz otroškega vrta familiarni ton in uvedla stvarno zadržanje, kar odraža spoštovanje do otroka, katerega smatra za samostojen subjekt. Slabost te metode pa se pojavi posebno pri težje vzgojljivih otrocih. Ga. M. sploh ravna z »otrokom« kot nečem absolutnem in ne uvaža razlik z ozirom na socialne in ekonomske prilike (26!). Premalo upošteva okoljne činitelje, ki otroku oblikujejo življenje. Njeno pojmovanje o samostojnem subjektu otroka je prešlo večinoma po njeni zaslugi na ves pokret moderne pedagogike. Njena didaktična tehnika, ki je še danes spretna, bo gotovo prešla i v bodočo šolo. Pomanjkljivost njene metode pa je izolirano gledanje otroka, kot da je le eno socialno stanje. — Dočim je bila začetkoma M. v zvezi z italijansko socialno demokracijo, se danes približuje katoliško-cerkvenim in fašističnim strujam. — Končno navaja sliko iz nekega otroškega vrta in celo vrsto zgledov in primerov.

Franjo Higy-Mandič: **Uzgojni domovi i nastava u prirodi.** Ta knjizica navaja najprej važnejše pedagoške struje sedanjosti: 1. »Eksperimentalno smer (Meumann), 2. Individualno (J. J. Rousseau, E. Key), 3. socialno pedagogiko (Natorp in Bergmann), 4. državljansko vzgojo (Kerschensteiner in Foerster), 5. delovno šolo, ki se deli na praktično-tehnično, industrijsko, obrtnijsko, kmetijsko ter duhovno-individualno aktivnost metodičnega ali psihološkega pravca, 6. skup-

nosten pouk, koncentracija, globalna metoda, 7. prigodni pouk, 8. načrtna metoda, ki zahteva popolno reorganizacijo šolstva, 9. Winnetka metoda, ki uči le, kar je minimalno potrebno, 10. Daltonov načrt, 11. Mannheimski sistem šole po A. Sikingeru, 12. Decrolyjeva metoda, ki se snuje na principu: »šola za življenje skozi življenje«, 13. šola svobodnega dela v skupinah po metodi Cousinet, ki ima neke sličnosti z Daltonovim načrtom, le socialnejše deluje v smislu kolektivnega dela, dočim Dalt. metoda razvija individualizem, 14. Jenski načrt prof. P. Petersona, ki propagira svobodno narodno šolo, temelječo na delu v življenju in na zajednici (vloga imajo knjižnica, delavnice, laboratoriji i. dr.), 15. šola življenjske zajednice je šola, v katero hodijo i roditelji, ki tudi tako šolo vzdržujejo. Ne pozna ocen in izpitov; za prehod v višji razred služi obča označba otroka. Uvaja samovlado otrok. E. B.

Vera Stein-Ehrlich: **Kolektivni rad u savrem. školi.** Goji se skupnostna in stvarjalna aktivnost, s katero se učenec pripravlja na delo v društvu, narodu in državi, 16. moralna pedagogika (Förster, Kerschensteiner), 17. umetniška ali estetska smer (Rein): »Bildende Kunst und Schule«. — Vzgojo v prirodi zastopa že Komenski, Locke in Rousseau v »Emilu«. Praktično so te ideje in metode izvajali filantropi (Benedow!). Učili so se praktični predmeti: računstvo, gospodarstvo, slikarstvo, sviloreja, čebelarstvo, ročno delo. Nekoliko je poskušal reformirati i Pestalozzi. A slabe higijenske razmere se ne izboljšajo še potem, ko je šola postala državni politikum. Potem navaja pisec tkzv. »Landeserziehungscheine« (dr. Reddie), ki izvajajo reformo v duhu liberalne vzgoje na temelju eksperimentalne psihologije in pedagogike. Na široko opisuje ureditev teh šol, ki goje i šolsko občino. Dalje »Gozdne šole«. Pri nas navaja ono v Tuškancu (Zagreb), v Lokrumu, Topolščici, Šumetlici, Vijencu na Fruški gori in v Novem Sadu. A te niso prave gozdne šole. Omenja i že osnovano »Društvo za podisanje i unapređenje šumskih narodnih škola« v Zagrebu, ki deluje v tej smeri.

Dr. Marjan Tkalcič: **Pedagogika in tehnika učenja.** Ta brošurica govori uvodoma načelno o pedagoškem vprašanju s posebnim ozirom na naše razmere, pa tudi o njeni vrednosti in človeku ter se na strani 13. izrazi: »Čovjek kao metorganizam («strukturalno jedinstvo« duha i fizisa) je pitanje pedagogije, koja se bavi njegovim odgajanjem i obrazovanjem«. Potem slede poglavja: Smisel in meja pedag. vpliva, Šola kot institucija, Sodelovanje v šoli, Mišljenje, Dispozicija in interesi, Pažnja, in ugotavlja (na str. 41): »Kjer ni »nagonjskih interesov«, ni niti »aperceptivne« pažnje«. Tehnika učenja itd.

Dr. Stjepan Pataki: **Sovjetska škola.** Kakor že v prejšnjih je zlasti še v tej

knjižici očitna socialistična tendenca. »I u zemljama izvan Rusije pedagoški je duh vrlo živ, ali to previranja odvija se uglavnom u okviru jedne odredjene i ustaljene kulture i socialne koncepcije. Zapadno-evropska pedagogija je reformistička; sovjetska, u punom smislu te riječi, revolucionarna. Zapadno-evropski reformizam bio je vrlo borben, i u njemu nalazimo često »revolucionarne« pokušaje, ali ovo nisu u stanju, da revolucionišu školu i uzgoj u širim razmjerima« (str. 3). Sledi poglavje o ideologiji zapadno-evropskega kulturnega kroga, kjer se povzpe do trditve (na str. 8): »Krščanstvo, po naučanju mnogih, i nije zapravo ništa drugo do Kristova varijanta Platonova idealizma. Nietzsche na jednom mjestu tvrdi, da je krščanstvo »platonizam za priprosti puk.« To skuša utemeljiti z dualizmom, ki da je »jedna od osnovnih teza krščanske vjere i nauka«, kar je hkratu i »osnovna istina« platonizma. V nadaljnjem obravnava humanizem in nekatere filozofe reprezentante (Bacon, Descartes, Kant, Hegel). Temu sledi poglavje: Škola — ideološko orodje revolucije«, kjer navaja tudi mnenja

boljševičkih voditeljev o šoli. Tako Ljeningove besede na I. kongresu prosvet. delavcev 25. avg. 1918: »Naše delo za šolo je borba za obračun buržuazije in mi javno izjavljamo, da je šola izven življenja, izven politike laž in licemerstvo.« Tvorec kompleksnega sistema sovjetske šole je P. Blonskij, ki z N. Krupsko-Ljeningovo predstavlja ortodoksno sovjet. pedagogiko. Značilno zanjo je, da: »Avtonomni pedagoški, didaktični i metodični problem ne postoji.« Pedagogika, didaktika, metodika namreč izhajajo tam iz marksistične ideologije (prim. str. 21).

Vse te brošurice, ki sem jih navedel, so pisane v lahkem hrvaškem slogu, namenjenem širšemu občinstvu za propagando. Zato je marsikje znanstveno neutemeljeno in vseskozi publicistično. E. Bojc.

Prodaja tujih knjig pri nas. V Zagrebu je dne 7. julija zborovala »Zveza knjižarniških organizacij«. Pri tej je tajnik poročal, da so tuji v enem letu prodali v naši državi za 60 milijonov dinarjev tujih knjig. Zdaj je vsako agentiranje s tujimi knjigami po uredbi trgovinskega ministristva prepovedano.

Beleške

Rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II. Letos, 6. sept., je mladi kralj praznoval svoj prvi rojstni dan kot dedič velikega blagopokojnega očeta. K prvi proslavi in slavnostnemu dnevu kralja Petra II. udano čestitamo.

† **Bohinc Ivana.** Dne 22. avgusta je umrla v Ljubljani upokojena učiteljica Ivana Bohinc, bivša dolgoletna učiteljica v Cerkljah pri Kranju. Njej je bilo vse cerkev in šola. Že od rojstva »Slomškove družbe« je bila njena zvesta članica in se je udeleževala vseh zborovanj. Naj ostane v blažem spominu vrla značajna vzgojiteljica!

† **Slapšak Stana.** V zadnjih dneh letošnjih velikih počitnic nas je za vedno zapustila učiteljica deške meščanske šole v Ribnici. Službovala je v Skocjanu pri Mokronogu, na Raki in v Ribnici. Bila je v vsakem oziru zgledna in značajna. Vzela jo je bolezen na domu svojega očeta, šolskega ravnatelja in značnega mladinskega pisatelja. Pokopana je bila 26. avgusta v Dravljah in imela zelo lep pogreb. Ob odprtem grobu se je v ginljivih besedah od nje poslovila

gospa šol. upraviteljica Sadarjeva. Naj ji sveti večna luč, ugledni rodbini naše globoko sožalje!

Narodno-obrambno delo in mladina. Že otrok mora vzljubiti svoj narod. Že otroku slovenskega rodu (in isto velja za ostale Slovane) je treba vcepiti ljubezen do slovanskih bratov. To je popolnoma v skladu z zapovedjo: Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe. Nismo dolžni vseh ljudi ljubiti z isto jakostjo; krščanska ljubezen do bližnjega razlikuje različne stopnje. »Kakor samega sebe« pomeni: na enak način in iz istih nagibov; privoščiti mu moramo iste dobrine kakor samim sebi.

Vsak otrok je dolžan svoje starše ter svoje brate in sestre bolj ljubiti nego druge ljudi. Popolnoma v skladu z zapovedjo ljubezni do bližnjega je torej, če otroku rečemo: Glej, naš narod je velika družina. Dolžni smo, da pripadnike te družine bolj ljubimo nego ostale ljudi. Tako bo otrok zlahka doumel dolžnost posebne ljubezni do lastnega naroda. Od poedine družine do narodne družine in odtod do velike slovanske družine. Iz istih razlogov,

vsled katerih svoj narod bolj ljubimo nego tuje narode, iz istih razlogov smo dolžni tudi ostale slovanske narode bolj ljubiti nego neslovanske narode. To zahteva red krščanske ljubezni. Kajti ta red zahteva, da moramo one bolj ljubiti, ki so nam po naravi bližji. In kakor so nam pripadniki lastnega naroda po krvi in jeziku bližji nego pripadniki tujega naroda, istotako so nam pripadniki slovanskih narodov bližji nego pripadniki slovanskih narodov bližji nego da bo stopnja ljubezni do pripadnikov lastnega naroda in do pripadnikov ostalih slovanskih narodov različna, ker moramo svoj narod bolj ljubiti nego ostale slovanske narode.

Otrok mora vzljubiti svoj narod. In sicer: ves narod, vse pripadnike naroda. Saj je narod organična celota. In ko bo otrok vzljubil svoj narod, bo takoj začutil srčno bol, ko bo čul, da tepejo, da zatirajo, da narodno ubijajo naše brate za mejami! Že otrok bo spoznal, da je te brate treba braniti! Spoznal bo, da je to dolžnost naroda. Če narod brani ogrožene brate za mejami, je to silo brana naroda. S tem narod brani sebe. V otroku pri tem ne smemo vzbuditi sovraštva do narodov, ki tepejo in zatirajo naše brate za mejami, marveč samo sočutje z zatiranimi brati in trdno voljo: zatiranim bratom je treba pomagati!

Narodno-obrambno delo mora zajeti ves narod. Ves narod mora biti organiziran v narodni obrambi. Narodno obrambno delo ni sport, ni luksuz, ni zadeva samo nekaterih navdušenih gorečnikov. Svojo dolžnost zanemarja, kdor je za narodno obrambno delo top in brezbrizen! Ni pravi sin naroda, kdor mirno in brezbrizno gleda, kako nam tepejo in zatirajo in narodno ubijajo brate za mejami! Kdor je res zvest sin ali hči svojega naroda, ta čuti srčno bol, ko sliši, kako se krči naše narodno ozemlje, kako se vedno bolj ožijo narodne meje in kako sovražnik potiska narodne meje vedno bolj nazaj.

Ne da bi v otrokih gojili sovraštvo do drugih narodov, moramo slovenske otroke napolniti z iskrenim so-

čutjem za trpeče brate za mejami. Tako bomo otroke in mladino vzgojili za narodno obrambno delo.

Nekaj pa tudi otroci že morejo in tudi morajo storiti, namreč: moliti za narod. To je jako važna stvar. Za narod in domovino, za državo je treba mnogo moliti. V splošnem se tega premalo zavedamo. Nemci v svojih listih pogosto poudarjajo potrebo molitve za domovino, za narod in državo. V cerkvah pri javnih službah božjih redno molijo za domovino. Molitev pa organizirajo tudi izven cerkve. V Avstriji obstoji pod pokroviteljstvom kardinala Innitzerja posebna molitvena zveza »Immaculata«. V pozivu za pristop k tej zvezi piše kardinal Innitzer: »Pozdravljam najsrčnejšo propagandno akcijo Molitvene zveze Immaculata na čast brezmadežni Materi božji in želim, da se pokliče v življenje v vsaki avstrijski župniji in v vsaki duhovni hiši skupine te resnične molitvene križarske vojne za Avstrijo; kajti molitev je največja moč.« — Imenovana molitvena zveza šteje že več tisoč članov.

Tudi slovenski in jugoslovanski otroci morajo vstopiti v narodno-obrambno fronto! Moliti morajo za narod in državo! Moliti morajo tudi za slogo med slovanskimi narodi. »Sv. Ciril in Metod — združita slovanski rod.« Moliti morajo zlasti tudi za nesrečni ruski narod, da se spreobrne h Kristusu. Narod, ki napove vojno Bogu, je obsoben na smrt. Satansko boljševisko brezboštvo je najstrašnejša nesreča za največji slovanski narod, za nesrečno Rusijo. In s tem hkrati za vso slovansko družino. Kajti bol in nesrečo, ki zadene enega člana družine, vsi ostali člani sočutijo. Boljševiski satanski odpad od Boga je strašen udarec za vse slovanstvo. Zato smo vsi Slovani še posebno dolžni moliti za Rusijo. Molitev, največja sila, kakor pravi kardinal Innitzer, more rešiti Rusijo. »Molitev nedolžnosti predere oblake,« stoji nekje zapisano. Otroška molitev pri Bogu posebno veliko zaleže. Zato so ravno otroci dolžni, da mnogo molijo za Rusijo.

Z molitvijo za svoj narod in za ostale slovanske narode vršijo otroci prav od-

lično narodno delo. Treba jih je k temu navajati. Kajti križarska vojska molitve je danes bolj ko kdaj potrebna. V. Č.

Poslanstvo slovanskih narodov. Kardinal Hlond, ki se je udeležil praškega kongresa pred prihodom v Ljubljano, je podčrtal v »Lidových Listych« 30. junija še en pomen obeh kongresov, praškega in ljubljanskega, z besedami: »Veselim se teh proslav in njihovih vplivov, ker verujem v veliko poslanstvo, ki ga imajo izpolniti v Cerkvi slovanski narodi. Bogastvo slovanske duše ima v sebi neizmerne npravne zaloge za ves evropski svet, ki ga branimo pred vzhodnim, zapadnim in raznim poan-stvom. Ko bodo velika polja pokrivale razvaline zlaicizirane Evrope in ko se bodo razprostirale v širjavo in daljavo pogorišča kulture, uničene po materializmu, tedaj bo udarila naša slovanska ura; ura zgodovinskega sodelovanja na obnovi duha in ustvarjanja novih časov. Pojdemo iz svojih latinskih in vzhodnih katedral, kot so šli sv. Vojteh in sveta Ciril in Metod, in z nami bo šla odrešujoča moč krščanstva, pomirjajoča in ustvarjajoča, ki je negovana v globokih doživetjih vernih slovanskih duš, vtelesenih dosledno in junaško, da ohrani cel evangelij Kristusov. S to sliko v duši bom z vami pri otvoritvi vašega shoda in s to vero bom predsedoval drugemu velikemu slovanskemu prazniku v Ljubljani.« V ljubljanskem papeževem legatu, primasu poljskemu in kardinalu dr. Hlondu sta se tako združili obe veliki katoliški proslavi.

Otroško petje in tonalitet. Kako se vrši muzikalični razvoj pri otroku, ali v durovem ali v molovem načinu? To vprašanje je obravnaval vladni svetnik prof. dr. Linke v učeni psihološki razpravi v »Wiener Musikzeitschrift« ter ga je sploh zanikal. On pravi, da se vrši ta razvoj v takem sistemu, kjer ni znan ne durovni ne mollovi način. Temeljni

in vodilni ton manjkata v otroški glasbi, ker še ni razvit čut za tako funkcijo. Celo šolski otroci, ki že pojo narodne pesmi, ne čutijo te funkcije. Naš uporabljajoči in učeni tonovi sistem ni podan ali prirojen že pri otroku.

Metoda z napačnim. Metoda, da se pravo z napačnim uči, ni metoda. Otrok je s tem zmešan, ker se napačno prav tako hitro in gotovo v dušo utrdi, kakor pravo. Kehr.

Učiteljske stanarine. Pod tem naslovom je podal g. Fr. Lajovic, predsednik občine Litija, članek v »Pohodu« št. 23, o neznosljivih avtonomnih dokladah. Te znašajo preko 18 odstotkov celokupne davčne moči. To je brez dvoma ogromna obremenitev občin, osobito, ker so navedeni izdatki za občino neplodni ter poleg tega tudi skrajno krivični. Krivični zato, ker so učitelji kakor kateteti državni nameščenci ter jih je dolžno, kakor vse druge svoje nameščence plačevati država. To tudi neštetokrat poudarjajo učitelji sami že iz razloga, ker izgleda, da prejemajo od občine nekako miloščino, kar je za njihov stan takorekoč poniževalno. Če le kaj, potem gotovo spadajo navedeni izdatki v državni proračun, ki bi se s tem le za neznamen odstotek povečal, med tem ko bi se občinska bremena močno olajšala. So to upravičene zahteve občin in upamo, da jih bodo merodajni faktorji, osobito pa gospodje narodni poslanci upoštevali in tudi sprovedli v celoti, t. j. da se učiteljske stanarine nalože državi in ne občini.

Za neuspehe je kriva tudi šola. Prof. Crnčić poroča v zagrebških »Novostih« o neki realni gimnaziji, da je bilo v minulem šol. letu samo 165 delovnih dni, torej počitnic 200 dni. Na vsakih 33 šolskih dni je odpadlo 40 dni počitnic. Predvojna šola, pravi prof. Crnčić, ni bila »delovna šola«, imela pa je 80 delovnih dni več.

Razglednik

Umrljivost otrok v mestih. V reviji »Narodni podmladek«, ki jo izdaja »Jugoslovanska unija za zaščito otrok« je

izšel članek S. Ž. Vidakovića, ki razpravlja o zaščiti otrok v jugoslovanskih mestih. Statistični materijal so dali mest-

ni socijalni uradi. Pri otrocih do 14. leta starosti v Ljubljani je v primeri s številom smrtnih slučajev umrljivost 19.7%, v Zagrebu 30.8%. Za jetiko umrje do 14. leta v enaki primeri 4%, v Sisku 11, v Zagrebu 15.3, v Beogradu 20.5, v Krajujvcu 29, v Beli cerkvi 30%. Stanovanjske ankete so ugotovile, da ima v mestih 82% tuberkuloznih družin samo po eno sobo za prebivanje, 14% dve sobi; več sob ima samo 3.2 odstotka. V 20% živi v enem samem prostoru 6 do 7 oseb z otroci, 42.6% bolnih otrok spi celo v isti postelji z zdravo deco. Na dobro situirane, na trgovce, industrijce, bankirje pride samo 10% umrlih otrok, na delavce 62.8%, na uradnike 25%. Zaradi tolike umrljivosti delavskih otrok se je povprečna doba življenja v Beogradu znižala na 33 let. Življenjska doba za ženske delovne moči v tovarniških obratih je pa 21 in pol leta. Statistična ugotovitev kaže, da potrebuje 70% jugoslovanskih otrok, ali 5 in pol milijona otrok, najpotrebnejšo socijalno zaščito. Mesta Beograd, Zagreb, Ljubljana in kakih 50 večjih daje vsaj 33% vsega socijalnega proračuna za skrbstvo otrok; druga mesta skoraj nič, 31% vseh naših občin pa sploh nima posebnega oddelka za varstvo otrok. Občine bi morale vsekako več žrtvovati za varstvo otrok.

Militarizacija otrok v Nemčiji. — V Nemčiji je izvedena celo militarizacija otrok od 4. leta. Otroci od 4. do 9. leta morajo biti včlanjeni v »Deutsche Kinderschafft« in nositi posebno uniformo. Otroci od 9. do 14. leta so včlanjeni v »Deutsches Jungvolk« in dobé zopet drugo uniformo in znake. Mladina od 14. leta dalje pa je organizirana v »Hitlerjugend« in nosi takisto specijelno uniformo.

Brezposelnost mladostnikov. Mednarodni urad dela v Genevi je ugotovil, da je na svetu med 25 milijoni brezposelnih kakih 6 do 7 milijonov mladih oseb v starosti do 25. leta. Mnoge države so dale poročila za pripravo posebne konvencije. Mednarodni urad dela prigovarja v glavnem, da se v vseh državah ustanovi obvezna šolska doba in določi najnižja starost za delo v 15. letu.

Uredijo naj se poklicne šole, poklicne posvetovalnice pri posredovalnicah za delo, okrepevalnice, čitalnice, telovadnice, da se mladi brezposelni zamotijo v svoji neprosto voljni prostosti. Po potrebi bi se uredile posebne zaposlenosti, da bi mladi brezposelni vršili drugačno delo kakor prejšnji poklic, pa da se ne vršijo zlorabe.

Plemenito volilo. Neki milijarder v Philadelphiji je določil v svoji oporoki, da se velik del njegovega imetja porabi za nabavo punč (lutk), katere naj bi se izposojale revnim deklicam.

Njegova poslednja želja se je po smrti točno izvršila. Vsak park si je nabavil nad 300 ljubkih punčk (lutk), katere potem izposojeje revnim deklicam, de se z njimi igrajo v parku. Vsaka deklica si sama izbere učajajočo ji punčko, nato pa mora obljubiti, da bo pazila nanjo in da jo ne bode pokvarila, nakar ji izbrano punčko izroče.

Revne deklice se v parkih prav ljubko igrajo s punčkami in jih po odhodu vračajo večinoma nepoškodovane.

Zanimivo je, da deklice, ki redno prihajajo v park si izposojevat punčke, ne izbero vedno drugih punčk, ampak si vzamejo vsaka že »svojo« punčko, s katero se je že igrala, jo vzljubila, jo negovala in ji že nadela ime.

Razume se, da imajo te deklice s punčkami mnogo nežnega veselja, kajti prav ta igračka more v malih deklicah priklicati toliko dragocenih in najintimnejših vrednot materinskega čuta.

E. D.

Število podpor v Ameriki. Iz Washingtona poročajo, da ceni ameriška obrtna zveza število oseb, ki dobivajo podpore za življenjsko vzdrževanje, na 22 milijonov. Med temi je okrog 11 milijonov brezposelnih.

Vzgojevalen poštni pečat. Kanadska poštna uprava rabi poštni pečat za vzgojevalno sredstvo. Na vsakem pismu ali dopisnici čitaš kak opomin ali poziv. Tako dobiš napise: Ne pozabi zapisati zadnje pošte. Oddaj zgodaj svoje pismo na pošto. Piši večkrat in ohrani skupaj svojo družino. Delaj in brigaj se, da bi ne bilo brezposelnih.

